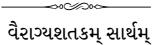
Vairagya Shatakam with Translation

Document Information

Text title: Vairagya Shatakam by bhartRihari with translation

File name : vairagya_mean.itx

Category : shataka, major_works, bhartrihari

Location : doc_z_misc_major_works

Transliterated by : Sunder hattangadi

Proofread by : Sunder hattangadi, P R Iyer iyerpr49 at gmail.com, kalyana krrit

kalyanakrrit at gmail.com

Translated by : Sunder hattangadi

Description-comments : vairAqya from Bhartrihari@s three hundred-verse sets

Latest update : January 22, 1999, June 17, 2018

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

Vairagya Shatakam with Translation

૧ તૃષ્ણાદૂષણમ્ 1

ચૂડોત્તંસિતચન્દ્રચારુકલિકાચગ્ચચ્છિખાભાસ્વરો લીલાદગ્ધવિલોલકામશલભઃ શ્રેયોદશાગ્રે સ્કુરન્ I અન્તઃસ્કૂર્જદપારમોહતિમિરપ્રાગ્ભારમુચ્ચાટયન્ઃ ચેતઃસદ્મનિ યોગિનાં વિજયતે જ્ઞાનપ્રદીપો હરઃ II ૧ II

1 Condemnation of Desire

To Him who appears radiant in the shimmering rays, like half-bloomed buds, of the crescent moon which ornaments His head; who sportively burned Cupid like a moth; whose presence augurs supreme well-being; who, like the sun, inwardly dispels the dense darkness of ignorance engulfing the mind; who is like a lamp of knowledge shining in the hearts of yogis; Victory to Shiva!

તૃષ્ણા = thirst (of desire)

દૂષણં = condemnation

ચૂડ = head

ઉત્તંસિત = made an ornament

ચન્દ્ર = moon

ચારુ = beautiful

કલિકા = partially opened buds

ચગ્ચચ્છિખા = lambent beams

ભાસ્વરઃ = shining sun

લીલા = sport

દગ્ધ = burnt up

વિલોલ = unsteady

કામ = passion

```
શલભ: = a moth
શ્રેયોદશ = circumstances of prosperity
અગ્રે = in front of
સ્ફરન્ = appearing
અન્તઃસ્કૂર્જત્ = spreading forth in the heart
અપાર = endless
મોહ = ignorance
તિમિર = night
પ્રાગ્ભારં = heavy mass at the front
ઉચ્ચાટયનુઃ = smites away
ચેતઃ = heart
સધ્રનિ = in the temple of
યોગિનાં = of the yogi
વિજયતે = proves victorious
ફ્રાાનપ્રદીપઃ = light of knowledge
હરઃ = Siva
ભ્રાન્તં દેશમનેકદુર્ગવિષમં પ્રાપ્તં ન કિગ્ચિત્ફલં
ત્યક્ત્વા જાતિકુલાભિમાનમુચિતં સેવા કૃતા નિષ્ફલા Ι
ભુક્તં માનવિવર્જિતં પરગૃહેષ્વાશફૂયા કાકવત્
તૃષ્ણે જમ્ભસિ પાપકર્મપિશુને નાદ્યાપિ સન્તૃષ્યસિ ॥ ૨॥
```

Travelling across many difficult and dangerous places brought me no wealth; giving up pride of lineage, I have served the rich in vain, without self-respect, in others' homes; I have craved and eaten like crows in others' homes; and still, oh Desire! instigator of wicked deeds, you prosper and even then remain unsatisfied.

```
ભાનાં = roamed
દેશં = places
અનેક = various
દુર્ગ = difficult
વિષ્યાં = obstacles
```

```
પ્રાપ્ત = obtained
-1. = not
કિચ્ચિત્ = even a little
ફલં = result/wealth
ત્યક્ત્વા = having given up
જાતિ = birth in a caste
કલ = lineage
અભિમાનં = pride
ઉચિતં = proper
સેવા = service
ફતા = having performed
નિષ્કલા = fruitless
ભુકતં = fed
માન = honor
વિવર્જિતં = devoid of
પરગૃહેશ્ = in others' homes
આશ્રહ્યા = hankering after gain
કાકવત્ = like a crow
તૃષ્ણે = thirsting desire
જમ્ભસિ = increases
પાપકર્મપિશુને = indicative of evil deeds
ન અદ્ય અપિ = not now even
સન્તુષ્યસિ = satisfied
```

ઉત્ખાતં નિધિશકુયા ક્ષિતિતલં ધ્માતા ગિરેર્ધાતવો નિસ્તીર્ણઃ સરિતાં પતિર્નૃપતયો યત્નેન સંતોષિતાઃ I મન્ત્રારાધનતત્પરેણ મનસા નીતાઃ શ્મશાને નિશાઃ પ્રાપ્તઃ કાણવરાટકોડપિ ન મયા તૃષ્ણે સકામા ભવ II 3 II

Digging the earth for wealth, smelting the rocks for prcious metals, crossing the oceans, laboring to keep in favor of kings, chanting incantations with a totally absorbed mind in cremation sites,—brought me not even a broken piece of a glimmering shell. Oh Desire! therefore,

remain contented.

ઉત્ખાતં = dug

નિધિ = precious metals

શકુયા = in quest of

ક્ષિતિતલં = earth

ધ્માતા = smelted

ગિરેઃ = stones

ધાતવઃ = precious metals

નિસ્તીર્ણઃ = crossed

સરિતાં = oceans

પતિઃ = chief

નુપત્રયઃ = royal

યત્નેન = with effort

સંતોષિતાઃ = favored

મન્ત્ર = incantations

આરાધન = worship

તત્પરેણ = utmost effort

મનસા = mentally

નીતાઃ = carried out

શ્મશાને = cramation grounds

નિશાઃ = nights

นเน: = achieved

કાણવરાટકઃ = a broken cowrie

અપિ = even

-1 = not

મયા = by me

તૃષ્ણે = desire

સકામા = satisfied

ભવ = be

ખલાલાપાઃ સોઢાઃ કથમપિ તદારાધનપરૈઃ

નિગૃહ્યાન્તર્બાષ્યં હસિતમપિ શુન્યેન મનસા I

```
કૃતો વિત્તસ્તમ્ભપ્રતિહતધિયામગ્જલિરપિ
ત્વમાશે મોદ્યાશે કિમપરમતો નર્તયસિ મામ્ ॥ ४॥
```

Enduring somehow in servility the talk of the wicked; holding back tears; smiling with a vacant mind; bowing low to wealthy but stupid people; oh insatiable Desire! What other futile deeds would you have me dance in?

```
ખલ = wicked
આલાપાઃ = talk
સોઢાઃ = shabby
કથમપિ = somehow
તત્ = that
આરાધનપરૈઃ = servile attendance
નિગૃહ્ય = suppressing
અન્તર્બાષ્યં = tears
હસિતં = smiling
અપિ = even
શન્યેન = vacant
મનસા = mentally
ફત: = made
વિત્ત = wealth
સ્તમભ = inactive
પ્રતિહત = dulled
ધિયાં = intellect
અગ્જલિઃ = obeisance
અપિ = also
ત્વં = you
આશે = oh Desire!
મોઘાશે = with hopes thwarted
\mathcal{L} = \mathbf{what}
અપરં = other
```

અતઃ = hence નર્તયસિ = dance

```
માં = me
```

અમીષાં પ્રાણાનાં તુલિતબિસિનીપત્રપયસાં કૃતે કિં નાસ્માભિર્વિગલિતવિવેકૈર્વ્યવસિતમ્ I યદાઢ્યાનામગ્રે દ્રવિણમદનિઃસંજ્ઞમનસાં કૃતં વીતવ્રીડૈર્નિજગુણકથાપાતકમપિ II પ II

Our energies, as fickle as the water drops on the lotus leaf, we have spent with thoughtless abandon. In front of the rich, with their minds dulled by the arrogance of wealth, we have sinned by flattering ourselves.

અમીષાં = our

પ્રાણાનાં = all the vital forces

તુલિત = unsteady

બિસિની = lotus

પત્ર = leaf

પયસાં = water

કતે = done

િક = what

-1 = not

અસ્માભિઃ = by us

વિગલિત = depraved

વિવેઢૈઃ = conscience

વ્યવસિતં = performed

યત્ = which

આઢ્યાનાં = of the rich

અગ્રે = in the presence

દ્રવિણમદ = pride of wealth

નિઃસંજ્ઞ = stupefied

મનસાં = minds

ફતં = committed

વીત = without

બ્રીડૈર્ = shame

નિજગુણ = own virtues

```
કથા = reciting
પાતર્ક = sin
અપિ = even
ક્ષાન્તં ન ક્ષમયા ગૃહોચિતસુખં ત્યક્તં ન સંતોષતઃ
સોઢા દુઃસહશીતવાતતપનક્લેશા ન તમં તપઃ !
ધ્યાતં વિત્તમહર્નિશં નિયમિતપ્રાણૈર્ન શમ્ભોઃ પદં
તત્તત્કર્મ કૃતં યદેવ મુનિભિસ્તૈસ્તૈઃ ફ્લૈર્વગ્ચિતાઃ ॥ ૬॥
```

Forgiving out of weakness, giving up comforts of the home out of lack of fulfillment, tolerating the unbearable cold, wind, heat, without fulfilling austerities, thinking of riches day and night withintense energy but not on Shiva's feet,; thus have we performed the actions of the ascetic recluse, but devoid of the benefits.

```
ક્ષાન્તં = forgiven
-1 = not
ક્ષમયા = forgiveness
ગૃહોચિતસુખં = comforts of home-life
ત્યક્તં = renounced
+1 = not
સંતોષતઃ = with contentment
soDhA
દુઃસહ = inclement
\mathfrak{gl}_{d} = \mathfrak{cold}
q_{1d} = wind
ਰਪੂਜ = heat
કલેશા = suffered inclement weather
-1. = not
તਮਂ = heated
તપઃ = austerities
ધ્યાતં = meditating
વિત્તં = money
```

અહર્નિશં = day and night

```
નિયમિત = controlled
પ્રાણૈઃ = breath and vital forces
-1 = not
શમ્ભોઃ = of Shiva
uė = feet
तत्तत्रर्भ =those very acts
ફતં = done
યદેવ = which verily
મુનિભિઃ = by reclusive saints
तैस्तैः = those only
ફલૈઃ = of good results
વગ્ચિતાઃ = deprived of
ભોગા ન ભુક્તા વયમેવ ભુક્તાઃ
तपो न तमं वयमेव तमाः I
કાલો ન યાતો વયમેવ યાતા-
સ્તૃષ્ણા ન જીર્ણા વયમેવ જીર્ણાઃ ॥ ૭॥
```

We have not enjoyed mundane pleasures, but ourselves have been devoured by desires. We have not performed austeriries, but got scorched ourselves, nevertheless; time is not gone but we approach the end. Desires do not wear out, only we ourselves are struck down by senility.

```
ભોગા = worldly pleasures
ન = not
ભુકતા = enjoyed
વયં એવ = we ourselves
ભુકતાઃ = eaten up
તપઃ = austerities
ન = not
તમં = performed
```

વયં એવ = we ourselves

તપ્તાઃ = burnt

કાલ: = time

```
ન = not
યાતઃ = gone
વયં એવ = we ourselves
યાતાઃ = gone
તૃષ્ણા = desire
ન = not
જીર્ણા = reduced
વયં = we
એવ = alone
જીર્ણાઃ = aged
વલીભિર્મુખમાકાન્તં પલિતેનાહિૃતં શિરઃ !
ગાત્રાણિ શિથિલાયન્તે તૃષ્ણૈકા તરુણાયતે !! ૮!!
```

Face covered with wrinkles, the head painted white with gray hair, the limbs feeble, and yet Desire alone stays youthful.

વલી = with wrinkles

મખં = face

આક્રાન્તં = attacked

પલિતેન = grey hair

અફિતં = painted white

શિરઃ = head

ગાત્રાણિ = limbs

શિથિલાયન્તે = enfeebled

તૃષ્ણૈકા = desire alone

તરુણાયતે = rejuvenating

નિવૃત્તા ભોગેચ્છા પુરુષબહુમાનોડપિ ગલિતઃ

સમાનાઃ સ્વર્યાતાઃ સપદિ સુહૃદો જીવિતસમાઃ 1

શનૈર્યષ્ટયુત્થાનં ઘનતિમિરરુદ્ધે ચ નયને

અહો મૂઢઃ કાયસ્તદપિ મરણાપાયચકિતઃ ॥ ૯॥

With desires receding, even much respect of many dropping away, dear friends close to my heart fleeing to heaven, standing up slowly with

```
the help of a stick, eyesight darkened by cataracts,—even then the
body in its stupidity, wonders at the prospect of death!
નિવૃત્તા = receded
ભોગેચ્છા = desire for pleasures
પુરુષ = person
બહુમાનઃ = respect
અપિ = also
ગલિતઃ = lost
સમાનાઃ = compeers
સ્વર્યાતાઃ = gone to heaven
સપદિ = swiftly
સુહ્દ: = dear friends
જીવિતસમાઃ = as much as life
શનૈઃ = slowly
યષ્ટ્યુત્યાનં = raise oneself slowly with the help of a staff
ધનતિમિરરુદ્ધે = covered by dense cataracts
ચ. = and
નયને = eyes
અહો = alas
મુઢ: = stupidity
કાયઃ = the body
d \in \mathbb{Q} = even then
મરણાપાયચકિતઃ = wonders at the thought of death
આશા નામ નદી મનોરથજલા તૃષ્ણાતરડ્ગાકુલા
રાગગ્રાહવતી વિતર્કવિહગા ધૈર્યદ્રમધ્વંસિની !
મોહાવર્તસુદુસ્તરાતિગહના પ્રોત્તુડ્ગચિન્તાતટી
તસ્યાઃ પારગતા વિશુદ્ધમનસો નન્દન્તિ યોગીશ્વરાઃ ॥ ૧૦ ॥
```

Hope, like a river, with fantasies as water, agitated by waves of desires; attachments to various objects serving as prey; abounding in thoughts of greed, like birds; destroying the foes of courage; surrounded by eddies of ignorance deep and difficult to cross; with precipitous banks of anxiety—such a river

```
the perfected yogis of pure minds, cross to enjoy beatitude.
```

આશા = hope

નામ = named

નદી = river

મનોરથજલા = of the water of desires

તુષ્ણા = passions

તરડ્ગ = waves

આકુલા = raging

રાગગ્રાહવતી = grasped by attachments to objects

વિતર્ક = scheming thoughts (of greed)

વિહગા = birds

ધૈર્ય = courage

દ્રમ = tree

ધ્વંસિની = destroyer

મોહાવર્ત = whirlpools of ignorance

સુદ્રસ્તર = impassable

અતિ = great

ગહના = deep

પ્રોત્તુડ્ગ = precipitous

ચિન્તા = anxiety

તરી = banks

તસ્યાઃ = their

પારગતાઃ = cross beyond

વિશુદ્ધ = purified

મનસઃ = mind

नन्धन्ति = enjoy

યોગીશ્વરાઃ = great yogis

વિષયપરિત્યાગવિડમ્બના **I**

ન સંસારોત્પન્નં ચરિતમનુપશ્યામિ કુશલં

વિપાકઃ પુણ્યાનાં જનયતિ ભયં મે વિમૃશતઃ I

મહદ્ભિઃ પુણ્યૌદૈશ્ચિરપરિગૃહીતાશ્ચ વિષયા

મહાન્તો જાયન્તે વ્યસનમિવ દાતું વિષયિણામ્ ॥ ૧૧॥

I do not see true well-being accruing from actions repeated life after life in this world. On deep thought, I find it fearsome this collection of merits. By this great store of merits further enjoyments can be procured. Attachment to pleasures only brings more misery.

```
વિષય = sensual objects
પરિત્યાગ = giving up
વિડમ્બના = futile efforts
-1 = not
સંસારોત્પન્નં = produced through life after life
ચરિતં = performed
અનુપશ્યામિ = see
કુશલં = well-being
વિપાકઃ = accumulation
પુણ્યાનાં = of virtues
જનયતિ = engenders
ભયં = fear
મ= in me
વિમૃશત: = on deep thinking
મહદ્ભિઃ = by great
પુણ્ય = merit
ઓદ્યૈઃ = stream
ચિર =constant
પરિગૃહિતાઃ = earned
ચ = and
વિષયા = sensual pleasures
મહાન્તઃ = greatly
જાયન્તે = produces
વ્યસનમિવ = misery
દાતું = giving
```

વિષયિણાં = those attached to pleasures

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

```
અવશ્યં યાતારશ્ચિરતરમુષિત્વાપિ વિષયા
વિયોગે કો ભેદસ્ત્યજતિ ન જનો યત્સ્વયમમૂન્ |
વ્રજન્તઃ સ્વાતન્ત્ર્યાદતુલપરિતાપાય મનસઃ
સ્વયં ત્યક્તા હ્યેતે શમસુખમનન્તં વિદધતિ ॥ ૧૨॥
```

Sensual pleasures will surely leave us sometime, even if they stay with us for a long time. Then, what difference does it make if the people discard them by their own choice? The mind is sorely afflicted if pleasures leave us of their own accord. However, if people renounce them voluntarily, such self-control gives infinite bliss.

```
અવશ્યં = certainly
યાતારઃ = gone
ચિરતરં = long time
ઉષિત્વાપિ = even after staying
વિષયા = sensual pleasures
વિયોગે = departure
s: = what
ભેદ: = difference
ત્યજિત = give up
-1 = not
જનઃ = people
યત્સ્વયમમૂન્ = that of their own accord
બ્રજન્ત: = leave
સ્વાતન્ત્ર્યાત્ = on their own
અતુલ = incomparable
પરિતાપાય = misery
મનસઃ = mental
સ્વયં = by themselves
ત્યક્તા = give up
હ્યેતે = verily these
શમ = self-control
```

સુખં = happiness

```
અનન્તં = infinite
વિદધતિ = specially give
બ્રહ્મજ્ઞાનવિવેકનિર્મલિધયઃ કુર્વન્ત્યહો દુષ્કરં
યન્મુગ્ચન્ત્યુપભોગભાગ્જયપિ ધનાન્યેકાન્તતો નિઃસ્પૃહાઃ !
સમ્પ્રાપ્તાન્ન પુરા ન સમ્પ્રતિ ન ચ પ્રાપ્તૌ દૃઢપ્રત્યયાન્
વાગ્છામાત્રપરિગ્રહાનપિ પરં ત્યક્તું ન શક્તા વયમ્ !! ૧૩ !!
```

Ah! knowledge of Reality gained by discrimination through purified intellect must be difficult. For it results from the absolute renunciation of desires which wealth enabled them to enjoy. The same obtained in the past or present, or to be obtained in the future, we are unable to renounce, though they remain as mere longings.

```
બ્રહમફાાન = knowledge of supreme reality
QQS = discrimination
નિર્મલ = pure
ધિય: = minds
કર્વન્તિ = do
અહો = ah!
દુષ્કરં = difficult to achieve
યત્ = which
મુગ્ચન્ત્ય = discard
ઉપભોગભાગ્જ્યપિ = bringing enjoyment
ધનાનિ = wealth
એકાન્તતઃ = wholly
નિઃસ્પૃહાઃ = those devoid of craving
સમ્પ્રાપ્તાત્ર = not obtained
પુરા = in the past
+1 = not
સમ્પ્રતિ = in the present
-1 = not
```

ચ = and

પ્રાપ્તૌ = obtained

```
દૃઢ = firm
પ્રત્યયાન્ = conviction
વાગ્છામાત્ર = desiring
પરિગ્રહાનિષ = to obtain
પરં = lasting
ત્યક્તું = to give up
ન = not
શક્તા = able
વયં = we
ધન્યાનાં ગિરિકન્દરેષુ વસતાં જ્યોતિઃ પરં ધ્યાયતાં
આનન્દાશ્રુકણાન્પિબન્તિ શકુના નિઃશકુમફુેશયાઃ I
અસ્માકં તુ મનોરથોપરચિતપ્રાસાદવાપીતટ-
ક્રીડાકાનનકેલિકૌતુકજુષામાયુઃ પરં ક્ષીયતે II ૧૪ II
```

Blessed are they who live in mountain-caves, meditating on the Supreme Light, with the birds fearlessly sitting on their laps drinking the tears of joy.

Our life fades away, revelling in fantasies in palaces or on the banks of refreshing ponds, or in pleasure gardens.

ધન્યાનાં = blessed

ગિરિકન્દરેષુ = in mountain-caves

વસતાં = living

જ્યોતિઃ = light

น่ะ = supreme

ધ્યાયતાં = meditating

આનન્દ = joy

અશુકણાન્ = tear drops

પિબન્તિ = drink

શકુના = birds

નિઃશઙું = without fear

અહુેશયાઃ = sitting on laps

અસ્માર્ક = our

તુ = indeed

```
મનોરથ = fantasies
ઉપરચિત = created
પ્રાસાદ = palaces
વાપીતટ- = on banks of waters
ક્રીડા = sport
કાનનેકેલિકૌતુક = pleasure gardens
જુષાં = fast
આયુ: = life
પરં = fast
ક્રીયતે = weakens ..14..
ભિક્ષાશનં તદપિ નીરસમેકવારં
શય્યા ચ ભૂ: પરિજનો નિજદેહમાત્રમ્ |
વસ્ત્રં વિશીર્ણશતખણ્ડમયી ચ કન્થા
હા હા તથાપિ વિષયા ન પરિત્યજન્તિ || ૧૫ ||
```

For eating I have tasteless food once a day, after begging of alms; the earth for a bed, and my own body as a servant; for dress, a blanket made from hundreds of rags; and yet alas! sensual desires do not leave me!

```
ભિક્ષાશનં = food by begging

તદિપ = that too

નીરસં = tasteless
એકવારં = once a day

શય્યા = bed

ચ = and

ભૂ: = earth

પરિજનઃ = attendants

વસ્ત્રં = dress

વિશીર્ણ = worn out

શતખરૂડમયી = torn in hundred pieces

ચ = and

કન્યા = patched up
```

```
હા = alas
હા = alas
તથાપિ = even then
વિષયા = sensual craving
ન = not
પરિત્યજન્તિ = give up
સ્તનૌ માંસત્રન્થી કનકકલશાવિત્યુપમિતૌ
મુખં શ્લેષ્માગારં તદપિ ચ શશાક્રેન તુલિતમ્ !
સ્ત્રવન્મૂત્રક્લીન્નં કરિવરશિરસ્પર્ધિ જધનં
મૃહુર્નિન્દં રૂપં કવિજનવિશેષૈર્ગુરુ કૃતમ્ !! ૧૬!!
```

The poets give such metaphors as golden vessels to the breasts which are but two lumps of flesh; the mouth, seat of phlegm and mucus, are compared to the moon; the loins, outlet for wet urine, are likened to the forehead of an elephant; thus glorifying the human form that is always contemptible.

```
an elephant; thus glorifying the human form tha
સ્તનૌ = breasts
માંસગ્રન્થી = lumps of flesh
કનકકલશાવિત્યુપમિતૌ = compared to golden jugs
મુખં = mouth
શ્રેષ્મ = saliva/phlegm
અગારં = seat
તદપિ = yet
ચ = and
શાશાફ્રેન = to the moon
તુવિતં = compared to
સ્તવન્ = flowing
મૂત્ર = urine
ક્લિમં = fouled
કરિવર = elephant
```

સ્પર્ધિ = likened to જધનં = hip and loins

શિર = head

```
મુહુર્નિન્દં = ever despicable

રૂપં = form

કવિજન = poets

વિશેષૈઃ = especially

ગુરુ = great

કૃતં = done

એકો રાગિષુ રાજતે પ્રિયતમાદેહાર્ધહારી હરો

નીરાગેષુ જનો વિમુક્તલલનાસડ્ગો ન યસ્માત્પરઃ !

દુર્વારસ્મરબાણપન્નગવિષ્વ્યાવિદ્ધમુગ્ધો જનઃ

શેષઃ કામવિડમ્બિતાન્ન વિષયાન્ભોક્તું ન મોક્તું ક્ષમઃ !! ૧૭ !!
```

Uniquely great is Shiva among the sensuous, for he shares half the body with His beloved; among the dispassionate no one excels Him in detachment from women.

Rest of the people, stunned in infatuation by Cupid's irresistible arrows tipped with serpent poison, can neither enjoy their desires nor give them up at will.

```
એકઃ = one, unique
રાગિષુ = sensual
રાજતે = stands out
પ્રિયતમા = beloved
દેહ = body
અર્ધહારી = sharing
હરઃ = Siva
નીરાગેષ્ = among the dispassionate
જનઃ = people
વિમુક્ત = free
લલના = woman
સડ્ગઃ = company
-1 = not
યસ્માત્ = from which
પરઃ = superior
દ્વરિસ્મર = irresistible, Cupid
```

બાણ = arrow

```
પન્નગ = snake
વિષ = poison
વ્યાવિદ્ધ = smitten
મુગ્ધ: = stupefied
જનઃ = people
શેષઃ = rest
કામવિડમ્બિતાન્ =infatuated by love
-1 = not
વિષયા-ભોક્તું = enjoying desires
-1 = not
મોક્તું = give up
ક્ષમ: = able
અજાનન્દાહાત્મ્યં પતતુ શલભસ્તીવ્રદહને
સ મીનોડપ્યજ્ઞાનાદ્વડિશયુતમશ્રાતુ પિશિતમ્ I
વિજાનન્તોડપ્યેતે વયમિહ વિપજ્જાલજટિલાન્
ન મુગ્ચામઃ કામાનહહ ગહનો મોહમહિમા ॥ ૧૮॥
```

Like a moth falling in fire, not knowing its burning power; or like the fish caught in ignorance by the baited hook; we, despite knowing the dangers, do not renounce sensual pleasures. Oh! how profound is the glory of delusion!

```
અજાનન્ = not knowing
દાહાત્મ્યં = burning power
પતતુ = falls
શવભઃ = moth
તીવ્ર = glowing
દહને = in fire
સ = that
મીનઃ = fish
અપિ = also
અજ્ઞાનાદ્ = due to ignorance
વડિશ = fish-hook
યુત્રં = with
```

```
અશ્રાત્ = fish also due to ignorance eats from the hook
પિશિતં = bait
विश्वनन्तः = intellectual understanding
અપિ = even
એતે = herewith
વયમિહ = we here
વિપજ્જાલજટિલાન્ = complex and dangerous
-1 = not
મુગ્ચામઃ = give up
કામાનહહ = sensuality
ગહનઃ = profound
મોહમહિમા = power of delusion
તુષા શુષ્યત્યાસ્યે પિબતિ સલિલં શીતમધુરં
ક્ષુધાર્તઃ શાલ્યાન્નં કવલયતિ માંસાદિકલિતમ્ 1
પ્રદીમે કામાગ્રૌ સુદૃઢતરમાલિઙ્ગતિ વધું
પ્રતીકારં વ્યાધેઃ સુખમિતિ વિપર્યસ્થતિ જનઃ ॥ ૧૯॥
```

When the mouth is parched with thirst, a person drinks cool and sweet water; when smitten with hunger the person eats rice, flavored with meat et cetera.; when afire with passion, he embraces the wife with great firmness; thus, joy is the remedying of these diseases(thirst,hunger,lust), and yet how much distress in these remedies!

```
તુષા = thirst
શુષ્યત્ = parched
આસ્યે = mouth
પિબતિ = drinks
સલિલં = water
શીત = cold
મધુરં = refreshing
સુધાર્તઃ = hunger-stricken
શાલ્યાનં = cooked food
કવલયતિ = eats
```

```
માંસાદિકલિત = made delicious by adding meat, etc. પ્રદીમે = aroused કામાગ્રો = fiery desire સુદ્ઢતરં = very firmly આલિડ્ગતિ = embraces વધૂં = wife પ્રતીકારં = opposing વ્યાયેઃ = diseases સુખમિતિ = happiness વિપર્યસ્થતિ = upset જનઃ = persons તુડ્ગં વેશ્મ સુતાઃ સતામભિમતાઃ સંખ્યાતિગાઃ સમ્પદઃ કલ્યાણી દયિતા વયશ્ચ નવમિત્યજ્ઞાનમૂઢો જનઃ ! મત્વા વિશ્વમનશ્ચરં નિવિશતે સંસારકારાગૃહે સંદૃશ્ય ક્ષણભંગુરં તદખિલં ધન્યસ્તુ સંન્યસ્થતિ !! ૨૦ !!
```

Owning towering mansions, with sons honored by the learned and wealthy; with a charitable and youthful wife, the ignorant people regard this world as permanent, and enter this prison of repeated cycles of birth and death. Blessed indeed is one who sees the momentary transience and renounces it.

```
તુડ્ગં = tall
વેશ્મ = mansions
સુતાઃ = sons
સતામભિમતાઃ = honored by the learned
સંખ્યાતિગાઃ = immeasurable
સમ્પદઃ = wealth
કલ્યાણી = beneficent
દથિતા = charitable
વયઃ = age
ય = and
```

```
નવં = young
ઇતિ = thus
અજ્ઞાન = ignorance
મુઢઃ = deluded
જનઃ = persons
મત્વા = thinking
વિશ્વં = world
અનશ્વરં = permanent
નિવિશતે = regard
સંસાર = world cycles (creation-dissolution)
કારાગૃહે = prison
સંદૃશ્ય = having seen
ક્ષણભંગૂરં = momentariness
તદખિલં = all that
ધન્યસ્તુ = blessed indeed
સંન્યસ્થતિ = renounces
યાગ્ચાદૈન્યદ્ષણમ્ I
દીના દીનમુખૈઃ સદૈવ શિશુકૈરાકૃષ્ટજીર્ણામ્બરા
ક્રોશદ્ભિઃ ક્ષુધિતૈર્નિરન્નવિધુરા દૃશ્યા ન ચેદ્ગેહિની I
યાગ્ચાભઙ્ગભયેન ગદ્ગદગલત્ત્ર્રટ્યદ્વિલીનાક્ષરં
કો દેહીતિ વદેત્સ્વદગ્ધજઠરસ્યાર્થે મનસ્વી પુમાનુ ॥ ૨૧ ॥
```

Distressed, misery written on her face, constantly tugged at her worn-out clothes by hungry, crying children—if one were to see such a wife, what wise person, smitten with hunger, with a choked and faltering voice, would say Give me, fearing refusal of his entreaty? યાગ્યા = supplicant attitude દૈન્ય = poverty દૂષણ = condemnation દીના = suffering દીનમુપૌ: = piteous faces સદેવ = always

```
શિશુકૈઃ = by children
આફષ્ટ = pulling
જીર્ણ = worn out
અમ્બરા = clothes
ક્રોશદ્ભિઃ = crying
ક્ષુધિતૈર્નિરન્નવિધુરા = hungry without food
દ્શ્યા = seeing
-1 = not
ચેદ = if it be
ગેહિની = one's wife
યાગ્ચા = request
ભડ્ગ = refusal
ભયેન = fear of
ગદ્ગલત્ = choking
ત્રુટ્યદ્ = faltering
વિલીન = jumbled
અક્ષરં = voice
s:=who
દેહીતિ = give me, thus
વદેત્ = speaks
સ્વ = one's own
દગ્ધ = on fire
જઠરસ્ય = of the stomach
અર્થે = for the sake of
મનસ્વી = wise
પુમાન્ = man
અભિમતમહામાનગ્રન્થિપ્રભેદપટીયસી
ગુરુતરગુણગ્રામામ્ભોજસ્ફુટોજ્જ્વલચન્દ્રિકા I
વિપુલવિલસલ્લજ્જાવલ્લીવિતાનકુઠારિકા
```

Clever in undoing the knots of self-respect; like the moonlight brightly

જઠરપિઠરી દુષ્પ્રરેયં કરોતિ વિડમ્બનમ્ ॥ ૨૨॥

shining on the lotus of virtues; like a hatchet cutting off the lush creepers of our vaunted modesy—such is the hard mockery of filling the pit of the stomach અભિમતમહામાનગ્રન્થિપ્રભેદપટીયસી = fond self-respect,like knots, being cleverly cut ગુરુતરગુણગ્રામામ્ભોજસ્ફટોજ્જવલચન્દ્રિકા = greatly valued virtues of the lotus in bright moonlight વિપુલવિલસલ્લજીવલ્લીવિતાનકુઠારિકા = great modesty,growing abundantly like creepers, cut by a scythe જઠરપિઠરી = pit of the stomach દુષ્પ્રરેયં = hard to fill કરોતિ = do વિડમ્બનં = undoing પુણ્યે ગ્રામે વને વા મહતિ સિતપટચ્છન્નપાલિં કપાલિં હ્યાદાય ન્યાયગર્ભદ્વિજહુતહુતભુગ્ધૂમધૂમ્રોપકણ્ઠે I દ્વારં દ્વારં પ્રવિષ્ટો વરમુદરદરીપૂરણાય ક્ષુધાર્તો માની પ્રાણૈઃ સનાથો ન પુનરનુદિનં તુલ્યકુલ્યેષુ દીનઃ ॥ ૨૩॥

Wandering in holy places or extensive forests, whose outskirts are grey with smoke of fires tended by priests expert in rituals; a begging bowl in hand covered with a white cloth; entering from door to door to appease the distressing hunger by filling the stomach and sustaining the energy, is preferred by a self-respecting person to being a beggar among his compeers every day.

```
પુણ્યે = holy
ગ્રામે = places
વને = forests
વા = or
મહતિ = great
સિત = white
પરચ્છત્રપાલિં = cloth covering
કપાલિં = begging bowl
હિ = indeed
```

```
આદાય = taking
ન્યાયગર્ભ = experts in rituals
ব্লিখ = brahmanas
હુતહુતભુગ્ = sacrificial fires
ધૂમ = smoke
धूम = grey
ઉપકર્ષે = periphery
દ્વારં = door
દ્ભારં = door
પ્રવિષ્ટ: = enter
ਖ਼ਏ = man of self respect
ઉદરદરી = cavity of the stomach
પુરણાય = filling
ક્ષુધાર્તઃ = craving with hunger
માની = self-respecting
પ્રાણૈઃ = energies
સનાથ: = preserved
+1 = not
પુનરનુદિનં = day to day
તુલ્યકુલ્યેષુ = among one's peers
દીનઃ = beggar
ગડુગાતરડુગકણશીકરશીતલાનિ
વિદ્યાધરાધ્યુષિતચારુશિલાતલાનિ 1
સ્થાનાનિ કિં હિમવતઃ પ્રલયં ગતાનિ
યત્સાવમાનપરપિણ્ડરતા મનુષ્યાઃ ॥ ૨૪॥
```

Have the Himalayan ranges, cooled by the fine spray from the waves of the Ganges, and with the beautiful rocky plateaus habited by celestial musicians, dissolved and disappeared, prompting people to disgrace themselves by depending on others for their livelihood?

ગડ્ગાતરડ્ગ = waves of Ganges કણ = minute bits

```
શીકર = spray
શીતલાનિ = cool
વિદ્યાધર = celestial beings expert in the arts
અધ્યુષિત = inhabited
ચારુ = beautiful
શિલા = rock
તલાનિ = plateaus
સ્થાનાનિ = places
\mathcal{G} = why
હિમવતઃ = rocky
પ્રલયં = destruction
ગતાનિ = gone
યત્ = which
સાવમાન =humiliated
પરપિષ્ડરતા = dependent on others
મનુષ્યાઃ = human beings
કિંકન્દાઃ કન્દરેભ્યઃ પ્રલયમુપગતા નિર્ઝરા વા ગિરિભ્યઃ
પ્રધ્વસ્તા વા તરુભ્યઃ સરસફલભૃતો વલ્કલિન્યશ્ચ શાખાઃ I
વીક્ષ્યન્તે યન્મુખાનિ પ્રસભમપગતપ્રશ્રયાણાં ખલાનાં
દુઃખાપ્તસ્વલ્પવિત્તસ્મયપવનવશાન્નર્તિતભુલતાનિ ॥ ૨૫॥
```

Have the roots and herbs from the caves gone out of existence, or have the streams disappeared from the mountains, or have the trees yielding succulent fruits on their branches and barks from their trunks been destroyed, which would lead these wicked folks, destitute of good breeding, to show their faces, with eyebrows dancing like wind-blown creepers due to arrogance of laboriously earning their meager livelihood?

```
ર્કિ = is it
કન્દાઃ = roots/herbs
કન્દરેભ્યઃ = from caves
પ્રલયમુપગતા = disappeared
નિર્ઝરા = streams
```

```
ql = or
```

ગિરિભ્યઃ = from mountains

પ્રધ્વસ્તા = destroyed

ql = or

તરુભ્યઃ = from trees

સરસ = juicy

ફલ = fruits

ભૃત: = bearing

વલ્કલિન્યઃ = giving barks

ચ. = and

શાખાઃ = branches

वीक्ष्यन्ते = gone

યન્મુખાનિ = whose faces

પ્રસભં = extremely

અપગત = devoid of

પ્રશ્નયાણાં = good breeding

ખલાનાં = wicked

દઃખ = misery

આમ = acquired

સ્વલ્પ = little

વિત્ત = wealth

સ્મય = arrogance

પવન = wind

વશાન્ = moved vy

નર્તિત = dancing

ભૂ = eye-brow

લતાનિ = creepers

પુણ્યૈર્મૂલફલૈસ્તથા પ્રણયિનીં વૃત્તિં કુરુષ્વાધુના

ભુશય્યાં નવપલ્લવૈરફપણૈરુત્તિષ્ઠ યાવો વનમ્ I

ક્ષુદ્રાણામવિવેકમૃઢમનસાં યત્રેશ્વરાણાં સદા

વિત્તવ્યાધિવિકારવિહ્નલગિરાં નામાપિ ન શ્રૃયતે ॥ ૨૬॥

Now, accepting lovingly the sacred roots and fruits for sustenance and the earth covered with fresh leaves of branches for a bed, let us go forth to the forest, where people whose minds are mean and devoid of discretion, and who always talk excruciatingly of the afflictions of wealth, are not even heard from.

```
પુણ્યૈઃ = sacred
મૂલ = roots
કલૈઃ = fruits
તથા = therefore
પ્રણયિનીં = enjoyable
पृत्तिं = attitude
કુરુષ્વ = make
અધુના = now
ભૂશય્યાં = the earth as a bed
નવ. = new
પલ્લવૈઃ = leaves
અકપણૈઃ = without grief
ઉત્તિષ્ઠ = arise
યાવ: = go
વનં = forest
ક્ષદ્રાણાં = of the trivial
અવિવેક = unintelligent
મુઢ = stupid
મનસાં = minds
યત્રેશ્વરાણાં = where, of the rich
સદા = always
વિત્ત = wealth
વ્યાધિ = afflictions
વિકાર = unfavorable changes
વિહ્નલ = excruciating
ગિરાં = talk
```

+1 = not

નામાપિ = even the name

```
શ્રૂયતે = heard
ફલં સ્વેચ્છાલભ્યં પ્રતિવનમખેદં ક્ષિતિરુહાં
પયઃ સ્થાને સ્થાને શિશિરમધુરં પુણ્યસરિતામ્ !
મૃદુસ્પર્શા શય્યા સુલલિતલતાપલ્લવમયી
સહન્તે સન્તાપં તદપિ ધનિનાં દ્વારિ કૃપણાઃ !! ૨૭ !!
```

With fruits available at will in every forest, and cool, sweet water from holy streams in every place, and a bed made of tender leaves and twigs, still these miserable people endure sorrow at the gates of the rich.

```
કલં = fruit
સ્વેચ્છા = at will
લભ્યં = got
પ્રતિવનં = in every forest
અખેદં = without sorrow
ક્ષિતિરુહાં = walk on the earth
પયઃ = water
સ્થાને = place
સ્થાને = place
શિશિરમધુરં = cool, sweet
પુણ્યસરિતાં = holy streams
મૃદ્રસ્પર્શા = soft to touch
શય્યા = bed
સલલિત = tender
લતા = creepers
પલ્લવમયી = made of twigs
સહન્તે = suffer
સન્તાપં = grief
તદપિ = still
ધનિનાં = of the wealthy
દ્વારિ = at the doors
```

ક્ષ્પણાઃ = pitiable

```
યે વર્તન્તે ધનપતિપુરઃ પ્રાર્થનાદુઃખભાજો
યે ચાલ્પત્વં દધતિ વિષયાક્ષેપપર્યાપ્તબુદ્ધઃ ।
તેષામન્તઃસ્ફુરિતહસિતં વાસરાણિ સ્મરેયં
ધ્યાનચ્છેદે શિખરિકુહરગ્રાવશય્યાનિષણ્ણઃ ॥ ૨૮॥
```

Those who grovel before the rich, and those given to meanness with their reason satisfied with mere sensual pleasures, may I recall their days of plight with an inner smile, while lying down on a stone-bed in a mountain-cave, during lulls in-between meditation.

```
યે = who
વર્તન્તે = behave
ધનપતિપુર: = rich
પ્રાર્થના = supplication
દુઃખભાજઃ = suffering misery
\hat{a} = who
ચાલ્પત્વં = and meanness
દધતિ = given to
વિષય = sensual pleasures
આક્ષેપપર્યાપ્ત = contented
બુદ્ધેઃ = minds
તેષાં = their
અન્તઃસ્ફરિત = inwardly arising
હસિતં = smiling
વાસરાણિ = days
સ્મરેયં = remember
ધ્યાનચ્છેદે = in intervals of meditation
શિખરિ = on the mountain
કુહર = cave
ગ્રાવશય્યા = bed of stone
નિષણ્ણઃ = lying
યે સન્તોષનિરન્તરપ્રમુદિતાસ્તેષાં ન ભિન્ના મુદો
```

યે ત્વન્યે ધનલુબ્ધસંકુલધિયસ્તેષાં ન તૃષ્ણા હતા Ι

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

ઇત્થં કરય કૃતે કૃતઃ સ વિધિના કીદૃક્પદં સમ્પદાં સ્વાત્મન્યેવ સમાપ્તહેમમહિમા મેરુર્ન મે રોચતે ॥ ૨૯॥

The joy of those who are contented remains uninterrupted, while those greedy for wealth and with confused reason never have their cravings killed. Therefore, for what purpose did the Creator bring into existence the Meru mountain of infinite riches, which serves only to glorify itself? I have no taste for it.

```
યે = they
```

સન્તોષ = contentement

નિરન્તર = uninterrupted

પ્રમુદિતઃ = felicitous

તેષાં = their

-1 = not

ભિન્ના = interrupted

મુદઃ = happy

યે = they

ત્વન્યે = others

ધન = wealth

લુબ્ધ = greed

સંકુલ = confounded

ધિયઃ = reason

તેષાં = of those

-1 = not

તૃષ્ણા = thirst, craving

હતા = killed

ઇત્થં = such

કસ્ય = whose

કતે = done

કતઃ = finished

સ = that

વિધિના = by the Creator

કીદ્રક્પદં = thus

```
સમ્પદાં = wealth
સ્વાત્મન્યેવ = in itself
સમાપ્ત = end
હેમ = gold
મહિમા = glory
મેરુર્ન = not Meru (mountain of gold)
મે = to me
રોચતે = like
ભિક્ષાહારમદૈન્યમપ્રતિસુખં ભીતિચ્છદં સર્વતો
દુર્માત્સર્યમદાભિમાનમથનં દુઃખૌદ્યવિધ્વંસનમ્ |
સર્વત્રાન્વહમપ્રયત્નસુલભં સાધુપ્રિયં પાવનં
શમ્ભોઃ સત્રમવાર્યમક્ષયનિધિ શંસન્તિ યોગીશ્વરાઃ ॥ ૩૦ ॥
```

Food obtained by begging alms is not humiliating, gives joy that is not dependent on fulfilling others' needs, and is totally devoid of fear. It destroys envy, arrogance, pride, impatience, and the stream of miseries. It is easily available everywhere, without great effort, and regarded as sacred by holy persons. It is like Shiva's feeding house, ever accessible and inexhaustible. Thus do the perfected yogis describe it. ભિક્ષા = alms આહારં = food અદૈન્યં = not humiliating અપ્રતિસુખં = pleasure, not dependent(earning, social duty, etc) ભીતિચ્છિદં = devoid of fear સર્વતઃ = totally દુર્માત્સર્ય = wicked envy મદ = arrogance અભિમાન = pride મથનં = destruction દુઃખ = sorrow ઓઘ = flow

```
વિધ્વંસનં = removal
સર્વત્ર = everywhere
અન્વહં = everyday
અપ્રયત = with little effort
સલભં = easily
સાધુપ્રિયં = dear to the holy persons
પાવનં = purifying
શમ્ભોઃ = Siva's
સત્રં = feeding house
અવાર્ય =accessible
અક્ષયનિધિં = inexhaustible
શંસન્તિ = praise
યોગીશ્વરાઃ = perfected yogis
ભોગાસ્થૈર્યવર્ણનમ્ I
ભોગે રોગભયં કુલે ચ્યુતિભયં વિત્તે નૃપાલાદ્ભયં
માને દૈન્યભયં બલે રિપુભયં રૂપે જરાયા ભયમ્ I
શાસ્ત્રે વાદિભયં ગુણે ખલભયં કાયે ફતાન્તાદુભયં
```

4 Description of the transiency of Enjoyments:

સર્વ વસ્તુ ભયાન્વિતં ભુવિ નુણાં વૈરાગ્યમેવાભયમ્ ॥ ૩૧॥

There is fear of disease in the enjoyment of sensual pleasures; in lineage, fear of decline; in riches, fear of kings; fear of humiliation in honor; fear of enemies when in power; fear of old age in beauty; in learning, fear of disputants; in virtue, fear of the wicked; in body, fear of death. All facets of man's life on earth engender fear; renunciation alone is fearless.

ભોગ = enjoyments અસ્થૈર્ય = trasitoriness વર્ણનં = description

ભોગે = in enjoyment

રોગ = disease

ભયં = fear

```
કુલે = in lineage
ચ્યુતિભયં = fear of disgrace
વિત્તે = in wealth
નૃપાલાદ્ભયં = fear of more powerful kings
માને = in honor
દૈન્યભયં = dishonor
બલે = in strength
રિપુભયં = fear of enemies
રૂપે = in beauty
જરાયા = old age
ભયં = fear
શાસ્ત્રે = in scriptural knowledge
વાદિભયં = fear of debaters
ગણે = in virtue
ખલભયં = fear of the wicked
કાયે = in body
કૃતાન્તાદ્ભયં = fear of death
સર્વ = all
વસ્તુ = existece
ભયાન્વિતં = pervaded by fear
ભૂવિ = in this world
નુણાં = of persons
વૈરાગ્યં = renunciation
એવ = alone
અભયં = fearless
આક્રાન્તં મરણેન જન્મ જરસા ચાત્યુજ્જ્વલં યૌવનં
સન્તોષો ધનલિપ્સયા શમસુખં પ્રૌઢાડ્ગનાવિભ્રમૈઃ I
લોકૈર્મત્સરિભિર્ગુણા વનભુવો વ્યાલૈર્નૃપા દુર્જનૈઃ
અસ્થૈર્યેણ વિભૃતયોડપ્યુપહતા ગ્રસ્તં ન કિં કેન વા ॥ ૩૨॥
```

Birth is attacked by death, and bright youth by old age; contentment by greed for wealth; peace of mind by seductive women; virtues by the

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

envy of others; forests by beasts of prey; kings by the unscrupulous; and even fame by transitoriness. Is there anything on earth that is not afflicted by something? આક્રાન્તં = attacked મરણેન = by death જન્મ = birth જરસા = by old age ચ = and અતિ = exceedingly ઉજ્વલં = bright યૌવનં = youth સન્તોષઃ = joy ધનલિપ્સયા = by greed શમસૂખં = joy of self-control นใน = clever અડગના = women વિભ્રમૈઃ = wiles લોકૈઃ = people's મત્સરિભિઃ = envy ગુણા = virtues વનભુવઃ = forests વ્યાલૈઃ = by beasts of prey નુપા દૂર્જનૈઃ = kings by the unscrupulous અસ્થૈર્યેણ = by transience વિભૂતયઃ = powers અપિ = even ઉપહતા = destroyed ગ્રસ્તં = afflicted by -1 = not $(\mathbf{S}' = \mathbf{what})$

કેન = by what

```
આધિવ્યાધિશતૈર્જનસ્ય વિવિધૈરારોગ્યમુન્મૂલ્યતે
લક્ષ્મીર્યત્ર પતન્તિ તત્ર વિવૃતદ્વારા ઇવ વ્યાપદઃ l
જાતં જાતમવશ્યમાશુ વિવશં મૃત્યુઃ કરોત્યાત્મસાત્
તત્હિં તેન નિરકુશેન વિધિના યન્નિર્મિતં સુસ્થિરમ્ ॥ ૩૩॥
```

Hundreds of varieties of illness root out health of people. Adversities find an open door wherever Laxmi, Goddess of Wealth, is present. Whatever is born, Death is sure to make it powerless and aborb it into itself, again and again.

Then what has the Creator made that can be regarded as stable?

આધિવ્યાધિશતૈઃ = hundreds of ailments

જનસ્ય = of people

વિવિધૈઃ = various

આરોગ્યં = health

ઉન્મૂલ્યતે = destroyed

લક્ષ્મીઃ = where the Goddess of wealth

યત્ર = where

પતન્તિ = lurk

da = there

વિવૃત = open

દ્વારા = doors

ઇવ = as if

વ્યાપદ: = perils

જાતં = born

જાતં = born

અવશ્યં = surely

આશુ = very soon

વિવશં = powerless

મૃત્યુઃ = death

કરોતિ = makes

આત્મસાત્ = its own

તિકં = then, what

```
તેન = by him
નિરફુશેન = absolute
વિધિના = by the Creator
યત્નિર્મિતં = whatever is created
સુસ્થિરં = stable
ભોગાસ્તુડ્ગતરડ્ગભડ્ગતરલાઃ પ્રાણાઃ ક્ષણધ્વંસિનઃ
સ્તોકાન્યેવ દિનાનિ યૌવનસુખસ્કૂર્તિઃ પ્રિયાસુ સ્થિતા !
તત્સંસારમસારમેવ નિખિલં બુદ્ધ્વા બુધા બોધકાઃ
લોકાન્ય્રહપેશલેન મનસા યત્નઃ સમાધીયતામ્ ॥ ૩૪॥
```

Sensual pleasures are transient like the breaking of high waves. Life can end in a moment. Youthful cheerfulness in infatuation lasts only a few days. Wise teachers, having realised that the whole revolving wheel of life is lacking in true worth, strive to achieve equanimity for the benefit of the people.

```
ભોગાઃ = enjoyments
તુડ્ગ = high
તરડ્ગ = waves
ભડ્ગ = broken
તરલાઃ = unstable
પ્રાણાઃ = life
ક્ષણ = moment
ધ્વંસિનઃ = destroyed
સ્તોકાન્યેવ = few, indeed
દિનાનિ = days
યૌવન = youth
સુખસ્કૂર્તિઃ = buoyancy of happiness
પ્રિયાસુ = loved ones
સ્થિતા = stays
તત્ = that
સંસારં = wheel of existence
અસારં = that wheel of life, with no substance
એવ = verily
```

```
નિખિલ = all
બુદ્ધ્વા = knowing
બુધા = wise ones
બોધકાઃ = preachers
લોક = humanity
અનુગ્રહ = benefit
પેશલેન = motivated for
મનસા = in their minds
યતાઃ = effort
સમાધીયતાં = to attain equanimity
ભોગા મેઘવિતાનમધ્યવિલસત્સૌદામિનીચગ્ચલા
આયુર્વાયુવિઘટ્ટિતાબ્જપટલીલીનામ્બુવદ્ભડ્ગુરમ્ |
લોલા યૌવનલાલસાસ્તનુભૃતામિત્યાકલય્ય દ્ભુતં
યોગે પૈર્યસમાધિસિક્કસુલભે બુદ્ધિ વિધધ્ધં બુધાઃ || ૩૫ ||
```

Sensual pleasures are as fickle as the flash of lightning in the clouds. Life can collpse as easily as the drop of water on the edge of a lotus leaf swayed by the wind. Fickle are the longings in youth. Quickly realising this, let the wise ones engage their minds in equanimity, attained easily by courage.
ભોગા = enjoyments
મેઘવિતાનમધ્ય = in a mass of clouds
વિલસત્ = play
સૌદામિની = lightning
ચગ્ચલા = fleeting quick
આયુ: = life
વાયુ = wind
વિઘટ્ટિત = dispersed
અબ્જ = lotus
પટલી = leaf

લીન = attached

અમ્બુવત્ = like water

```
ભડ્ગુરં = insecure
લોલા = unsteady
યૌવન = youth
લાલસાઃ = desires
તનુ = body
ભુતાં = bearing
ઇતિ = thus
આકલય્ય = realising
દ્ભુતં = speedily
યોગે = in union with the Divine
ધૈર્ય = patience
સમાધિ = equanimity
સિધ્દ = attained
સુલભે = easily
બુધ્દ્રિ = mind/intellect
વિધધ્વં = fix
બુધાઃ = wise ones
આયુઃ કલ્લોલલોલં કતિપયદિવસસ્થાયિની યૌવનશ્રીઃ
અર્થાઃ સંકલ્પકલ્પા ઘનસમયતડિદ્વિભ્રમા ભોગપુગાઃ I
કણ્ઠાશ્વેષોપગુઢં તદપિ ચ ન ચિરં યત્પ્રિયાભિઃ પ્રણીતં
બ્રહ્મણ્યાસક્તચિત્તા ભવત ભવભયામ્બોધિપારં તરીતુમ્ II ૩૬ II
```

Life undulates like a wave. Youthful beauty lasts a few days. Riches are as short-lived as thoughts. The successive enjoyments are like autumnal lightning flashes. The beloved's embrace round the neck lasts only a moment. Lovingly tie your mind to Brahman to overcome the fear of crossing the ocean of cycles of births and deaths.

```
આયુઃ = life
કલ્લોલ = big wave
લોલ = changing
કતિપય = a few
દિવસ = days
```

સ્થાયિની = lasts

યૌવન = youth

શ્રીઃ = beauty

અર્થાઃ = wealth

સંકલ્પકલ્પા = transient as thought

ઘનસમય = autumnal

તિઉત્ = lightning

વિભ્રમા = occasional flashes

ભોગપુગાઃ = whole series of enjoyments

કણ્ઠાશ્વેષ = around the neck

ังนุวเล้ = embrace

તદપિ = yet

ચ. = and

+1 = not

ચિરં = long

યત્ = which

પ્રિયાભિઃ = by the loved ones

પ્રણીતં = given

brahmaNi in Brahman

આસક્ત = engrossed

ચિત્તા = mind

ભવત = your

ભવ = existence

ભય = fear

અમ્બોધિ = ocean

પારં = beyond

તરીતું = to cross over

કૃચ્છ્રેણામેધ્યમધ્યે નિયમિતતનુભિઃ સ્થીયતે ગર્ભવાસે

કાન્તાવિશ્લેષદુઃખવ્યતિકરવિષમો યૌવને ચોપભોગઃ I

વામાક્ષીણામવજ્ઞાવિહસિતવસતિર્વૃદ્ધભાવોડપ્યસાધુઃ

સંસારે રે મનુષ્યા વદત યદિ સુખં સ્વલ્પમપ્યસ્તિ કિંચિત્ ॥ ૩૭॥

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

Life in the womb involves lying in discomfort amidst unclean surroundings, with the limbs confined. Enjoyments in youth are vitiated by intense sorrow when separated from the beloved. Even old age incurs contempt and derision of women. Oh, men! say, is there even a trace of happiness in such a life?

કચ્છ્રેણ = with difficulty

અમેધ્ય = impure matter

મધ્યે = amidst

નિયમિતતન્ભઃ = with the body cramped

સ્થીયતે = resides

ગર્ભવાસે = in the womb

કાન્તા = wife

વિશ્લેષ = separation

દુઃખ = sorrow

વ્યતિકર = misfortune

વિષમ: = difficult

યૌવને = in youth

ચ = and

ઉપભોગઃ = enjoyment

વામાક્ષીણાં = of women

અવજ્ઞા = contempt

વિહસિતવસતિઃ = laughing

વૃધ્ક = old

ભાવઃ = emotion

અપિ = even

અસાધુઃ = undesirable

સંસારે = in the wheel of life

 $\hat{\epsilon} = oh!$

મનુષ્યા = men

વદત = say

યદિ = when

સૂખં = happiness

```
સ્વલ્પં = a little
અપિ = even
અસ્તિ = exists
કિંચિત્ = small
વ્યાઘ્રીવ તિષ્ઠતિ જરા પરિતર્જયન્તી
રોગાશ્ચ શત્રવ ઇવ પ્રહરન્તિ દેહમ્ !
આયુઃ પરિસવતિ ભિન્નઘટાદિવામ્ભો
```

લોકસ્તથાપ્યહિતમાચરતીતિ ચિત્રમ્ II ૩૮ II

Like a tigress, fearsome is old age. Illnesses attack the body like enemies. Life flows like water from a leaky vessel. Yet, is it not a wonder that man engages in actions not conducive to well-being? વ્યાધ્રીય = like a tigress
તિષ્ઠતિ = stands
જરા = old age
પરિતર્જયન્તી = frightens
રોગાઃ = diseases
ચ = and
શત્રય = enemies
ઇવ = like
પ્રહરન્તિ = attack
દેહં = body
આયુઃ = life

પરિસવિત = flows ભિન્ન = broken ઘટાત્ = pot ઇવ = as if અમ્ભઃ = water લોકઃ = people તથાપિ = even then અહિતં = wicked આચરતીતિ = perform

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

```
ચિત્રં = wonderful
```

```
ભોગા ભડ્ગુરવૃત્તયો બહુવિધાસ્તૈરેવ ચાયં ભવઃ
તત્કરયેહ કૃતે પરિભ્રમત રે લોકાઃ કૃતં ચેષ્ટિતૈઃ I
આશાપાશશતોપશાન્તિવિશદં ચેતઃ સમાધીયતાં
કામોત્પત્તિવશાત્સ્વધામનિ યદિ શ્રદ્ધેયમસ્મદ્ભયઃ II ૩૯ II
```

Varied and transient pleasures make up this life. Then why do you wander here exerting yourself incessantly? The bonds of hope arising from desires, with their hundreds of strings, to be appeased to attain equanimity of mind, only faith in the word of the Supreme Abode and mental concentration on it can achieve it.

```
ભોગા = enjoyments
```

ભડ્ગુર = transient

पृत्तयः = nature

બહુવિધાઃ = various

तैः = by them

એવ = only

ચાયં = and this

ભવઃ = world

તત્ = that

કસ્ય = of which

ଧଧ = here

ફતે = do

પરિભ્રમત = wander

 $\hat{\ell} = oh!$

લોકાઃ = people

ફત = done

ચેષ્ટિતૈઃ = exerting

આશા = desire

પાશ = noose

શત = hundred

ઉપશાન્તિ = peace

```
વિશદ = disturbing
ચેતઃ = mind
સમાધીયતાં = for equanimity
કામ = desire
ઉત્પત્તિવશાત્ = arising from
સ્વધામિન = in its Supreme Foundation
યદિ = if
શ્રદ્ધેયં = faith
અસ્મદ્ = our
વચઃ = word
ખ્રહ્મેન્દ્રાદિમરુદ્રણાંસ્તૃણકણાન્યત્ર સ્થિતો મન્યતે
યત્સ્વાદાદ્વિરસા ભવન્તિ વિભવાસ્ત્રૈલોક્યરાજ્યાદયઃ !
ભોગઃ કોડિય સ એક એવ પરમો નિત્યોદિતો જુમ્ભતે
ભો સાધો ક્ષણભંગરે તદિતરે ભોગે રતિં મા કથાઃ !! ૪૦ !!
```

Where Brahma, Indra, and other hosts of gods appear as worth as little as blades of grass; where taste is lost for the greatest possessions, like the sovereignty over the three worlds; such is the unique enjoyment of Brahman, eternal, supreme, and immutable. Oh Pure One! indulge not in any pleasure that lasts no more than a moment.

```
બ્રહ્મા = Brhama
ઇન્દ્ર = Indra
આદિ = and other
મરુદ્રણાન્ = hosts of gods
તૃણકણાન્ = like blades of grass
યત્ર = where
સ્થિતઃ = stand
મન્યતે = consider
યત્ = which
સ્વાદાદ્ = tasting
```

વિરસા = tatsteless

```
ભવન્તિ = become
વિભવાઃ = sovereignty
ત્રૈલોક્ય = three worlds
રાજ્ય = rulership
આદયઃ = and other wealth
ભોગઃ = enjoyments
કોડિપ = who even
ਮ = he
એક = one
એવ = only
પરમઃ = supreme
નિત્યોદિતઃ = immutable
જમ્ભતે = increases
\Theta_{i} = oh!
સાધો = saint!
ક્ષણભંગુરે = transitory
તિંદતરે = that other
ભોગે = enjoyment
રતિં = pleasures
મા = do not
કથાઃ = engross
કાલમહિમાનુવર્ણનમ્ I
સા રમ્યા નગરી મહાન્સ નૃપતિઃ સામન્તચક્રં ચ તત્
પાર્શ્વે તસ્ય ચ સા વિદગ્ધપરિષત્તાશ્ચન્દ્રબિમ્બાનનાઃ I
ઉદ્ધત્તઃ સ ચ રાજપુત્રનિવહસ્તે બન્દિનસ્તાઃ કથાઃ
સર્વ યસ્ય વશાદગાત્સ્મૃતિપથં કાલાય તસ્મૈ નમઃ ॥ ૪૧॥
```

Description of the Glory Of Time:

Salutations to Time! Under your sway all these passed away to form mere memories: that enchanting city, that great king surrounded by his vassals and clever advisers by his side, beauties with moon-like faces, headstrong princes, and flattering court-musicians! કાલ = time

મહિમા = glory

અનુવર્ણનં = description

સા = that

રમ્યા = enchanting

નગરી = city

મહાન્સ = that great

નૃપતિઃ = king

સામન્તચક્રં = surrounded by

ચ = and

તત્ = that

પાર્શ્વ = side

તસ્ય = his

ચ = and

સા = that

વિદગ્ધ = crafty

પરિષત્તાઃ = counsellors

ચન્દ્ર = moon

બિમ્બ = disk

આનનાઃ = faces

ઉદ્ધત્તઃ = wayward

સ = he

ચ = and

રાજપુત્રનિવહસ્તે = wayward princes

બન્દિનસ્તાઃ = courtiers

કથાઃ = songs

સર્વ = all

યસ્ય = whose

વશાત્ = influenced

અગાત્ = went

સ્મૃતિ = memory

પથં = way

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

```
કાલાય = Father Time
તસ્મૈ = to him
નમઃ = salutations
યત્રાનેકઃ ક્વચિદપિ ગૃહે તત્ર તિષ્ઠત્યથૈકો
યત્રાપ્યેકસ્તદનુ બહવસ્તત્ર નૈકોડપિ ચાન્તે !
ઇત્થં નેયૌ રજનિદિવસૌ લોલયન્દ્રાવિવાક્ષૌ
કાલઃ કલ્યો ભુવનફલકે ક્રીડિત પ્રાણિશારૈઃ !! ૪૨ !!
```

Where in some home there were many occupants, now there is only one; where there was one or successively many, none is left in the end. Thus does Time expertly play the game on the checker-board of this world, with creatures as the pieces to be moved, and throwing the dice of days and nights.

```
યત્ર =where
અનેકઃ = many
ક્વચિદપિ = in some
ગહે = home
da = there
તિષ્ઠતિ = stands
અથ = now
એકઃ = one
યત્ર = where
અપિ = even
એકઃ = one
તદનુ = afterward
બહવઃ = many
dx = there
+1 = not
એકઃ = one
અપિ = even
\mathbf{a} = and
અન્તે = in the end
```

ઇત્થં = thus

```
નેયૌ = these two
રજનિદિવસૌ = night and day
લોલયન્ = throws
દ્વાવિવાસૌ = the two dice
કાલઃ = time
કલ્યઃ = clever, dextrous
ભુવનફલકે = checkerboard of life
ક્રીડિત = plays
પ્રાણિશારૈઃ = with creatures
આદિત્યસ્ય ગતાગતૈરહરહઃ સંક્ષીયતે જીવિતં
વ્યાપારૈર્બહુકાર્યભારગુરુભિઃ કાલોડિય ન ફાયતે |
દૃષ્ટ્વા જન્મજરાવિપત્તિમરણં ત્રાસશ્ચ નોત્પદ્યતે
પીત્વા મોહમયીં પ્રમાદમદિરામુન્મત્તભૂતં જગત્ ॥ ૪૩॥
```

With the sun rising and setting daily, life ebbs away, and Time passes unknowingly under the heavy burden of various activities. Watching birth, ageing, suffering, and death, no distress is felt, for the world has become insane by drinking the intoxicating wine of infatuation.

```
આદિત્યસ્ય = of the sun
ગતાગતૈઃ = going and coming
અહરહઃ = day after day
સંક્ષીયતે = shortens
જીવિતં = life
વ્યાપારૈઃ = affairs
બહુકાર્ય = many duties
ભાર = burden
ગુરુભિઃ = heavy
કાલોડિય = even time
ન = not
જ્ઞાયતે = not felt
દુષ્ટ્રા = seeing
```

જન્મ = birth

```
જરા = old age
વિપત્તિ = calamity
મરણં = death
ત્રાસઃ = fear
\mathbf{a} = and
નોત્પદ્યતે = not produce
પીત્વા = drinking
મોહમર્યી = producing delusion
પ્રમાદ = stupefying
મિટિસાં = wine
ઉન્મ\pi = mad
ભૂતં = become
જગત્ = world
રાત્રિઃ સૈવ પુનઃ સ એવ દિવસો મત્વા મુધા જન્તવો
ધાવન્ત્યુદ્યમિનસ્તથૈવ નિભૃતપ્રારબ્ધતત્તત્ક્રિયાઃ I
વ્યાપારૈઃ પુનરુક્તભૃત વિષયૈરિત્થંવિધેનામુના
સંસારેણ કદર્થિતા વયમહો મોહાન્ન લજ્જામહે ॥ જ ॥
```

Watching the night following the day, creatures still vainly persist in running busily with various actions motivated by desires. Such repetitious actions, alas! born of desires bring us no shame, keeping us deluded in the revolving cylces of births and deaths.

```
સૈવ = that even
પુનઃ = again
સ = that
એવ = even
દિવસઃ = day
મત્વા = seeing
મુધા = vainly
જન્તવઃ = creatures
ધાવન્તિ = run
```

રાત્રિઃ = night

```
ઉદ્યમિનઃ = persistently
તથૈવ = similarly
નિભૃત = set in motion
પ્રારબ્ધ = results of past deeds
તત્તિલ્યાઃ = various activities
વ્યાપારૈઃ = bv actions
પુનરુક્તભૂત = repeatedly
વિષયૈ: = by desires
ઇત્થંવિધેન = thus
અમુના = by us
સંસારેણ = by the revolving wheel of life
કદર્થિતા = by what reason
વયમહઃ = we alas
મોહાન્ન = not deluded
લજ્જામહે = ashamed
ન ધ્યાતં પદમીશ્વરસ્ય વિધિવત્સંસારવિચ્છિત્તયે
સ્વર્ગદ્વારકવાટપાટનપટુર્ધર્મોડિપ નોપાર્જિતઃ !
નારી પીનપયોધરોરુયુગલં સ્વપ્નેડપિ નાલિડ્ગિતં
માતુઃ કેવલમેવ યૌવનવનચ્છેદે કુઠારા વયમ્ ॥ ૪૫ ॥
```

To break away from the bondage of this world, we have not meditated on the Lord's feet; nor have we performed rituals to acquire merits enough to open heaven's gates. Nor, even in our dreams, have we embraced a woman with full-grown breasts. We have, by being born, only served the purpose like an axe to to cut the bloom of our mother's youth.

```
ન = not
ધ્યાતં = meditated on
પદમીશ્વરસ્ય = the Lord's feet
વિધિવત્ = in prescribed form
સંસાર = wheel of life
વિચ્છિત્તયે = for destroying the (bondage) of the world
```

```
સ્વર્ગ = heaven
દ્વારકવાટ = panels of the door
પાટનપટ્રઃ = dextrous in breaking open
ધર્મઃ = merit
અપિ = even
નોપાર્જિતઃ = not accumulated
નારી = woman
પીન = rounded
પયોધરઃ = breasts
યગલં = pair
ઉરુ = thigh
સ્વપ્રેડિપ = even in dream
નાલિઙગિતં = embraced
માતુઃ = mother
કેવલં = essentially
એવ = only
યૌવન = youth
વન = garden
ચ્છેદે = destroying
કુઠારા = hatchet
q\dot{q} = we
નાભ્યસ્તા પ્રતિવાદિવૃન્દદમની વિદ્યા વિનીતોચિતા
ખડ્ગાગ્રૈઃ કરિકુમ્ભપીઠદલનૈર્નાકં ન નીતં યશઃ I
કાન્તાકોમલપલ્લવાધરરસઃ પીતો ન ચન્દ્રોદયે
તારુણ્યં ગતમેવ નિષ્ફલમહો શૂન્યાલયે દીપવત્ ॥ ૪૬॥
```

Not having studied and acquired adequate knowledge to defeat scholarly debaters; not having gained heaven-high fame, like wielding the sword strongly enough to knock down an elelphant's head; nor kissed at moonrise the tender lips of a woman! Alas! all youth has slipped by fruitlessly, like a lamp in a deserted house.

નાભ્યસ્તા = not studied

પ્રતિવાદિ = debaters

વૃન્દદમની = conquering groups

વિદ્યા = knowledge

વિનીતોચિતા = properly acquired

ખડ્ગાગ્રૈઃ = by the sword-points

કરિ = elephant

કુમ્ભપીઠ = temples

દલનૈઃ = smashing

નાકં = heaven

+ = not

નીતં = taken

યશ: = success

કાન્તા = woman

કોમલ = tender

પલ્લવાધર = bud-like lower lips

રસઃ = juice secreting from

પીતઃ = drunk

+1 = not

ચન્દ્રોદયે = at moon-rise

તારુણ્યં = youth

ગતં = gone

એવ = indeed

નિષ્ફલમહો = fruitless, alas

શૂન્યાલયે = deserted home

દીપવત્ = like a lamp

વિદ્યા નાધિગતા કલકુરહિતા વિત્તં ચ નોપાર્જિતં

શુશ્રૂષાપિ સમાહિતેન મનસા પિત્રોર્ન સમ્પાદિતા I

આલોલાયતલોચનાઃ પ્રિયતમાઃ સ્વપ્નેડપિ નાલિઙ્ગિતાઃ

કાલોડયં પરપિણ્ડલોલુપતયા કાકૈરિવ પ્રેર્યતે ॥ ૪૭॥

Faultless knowledge has not been gained, nor riches acquired; nor served the parents devotedly; nor, even in dreams, embraced the beloved

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

with her dancing eyes; whole life has been spent, like greedy crows, in subordination to others.

વિદ્યા = knowledge

નાધિગતા = not mastered

કલકૂરહિતા = faultless

વિત્તં = wealth

ચ = and

નોપાર્જિતં = not earned

શ્રુષાપિ = even service

સમાહિતેન = with due concern

મનસા = mentally

પિત્રોર્ન = not to parents

સમ્પાદિતા = rendered

આલોલાયતલોચનાઃ = dancing eyes

પ્રિયતમાઃ = beloved

સ્વપ્રેડિપ = in dream even

નાલિડ્ગિતાઃ = not embraced

કાલોડયં = this time

પરપિણ્ડલોલુપતયા = greed for others' food

કાકૈરિવ = like crows

પ્રેર્યતે = motivates

વયં યેભ્યો જાતાશ્ચિરપરિચિતા એવ ખલુ તે

સમં યૈઃ સંવૃદ્ધાઃ સ્મૃતિવિષયતાં તેડપિ ગમિતાઃ !

ઇદાનીમેતે સ્મઃ પ્રતિદિવસમાસન્નપતના

ગતાસ્તુલ્યાવસ્થાં સિકતિલનદીતીરતરુભિઃ ॥ ૪૮॥

Those who begot us have passed on into eternity. Those with whom we grew up have also become parts of memory only. Now with every passing day our condition is akin to the trees on the sandy banks of a river.

વયં = we

યેભ્યઃ = from whom

જાતાઃ = born

```
ચિરપરિચિતા = known to Eternity(dead)
એવ = thus
ખલ = indeed
\hat{d} = they
સમં = together
યૈઃ = with whom
સંવૃદ્ધાઃ = brought up
સ્મૃતિવિષયતાં = subjects of memory
તેડિય = they also
ગમિતાઃ = have become
ઇદાનીમેતે = now these
સ્મ: = have
પ્રતિદિવસં = everyday
આસન્નપતના = coming near the end
ગતાઃ = becoming
તુલ્ય = similar
અવસ્થાં = condition
સિકતિલ = sandy
નદી = river
તીર = banks
તરુભિઃ = trees
આયુર્વર્ષશતં નૃણાં પરિમિતં રાત્રૌ તદર્ધં ગતં
તસ્યાર્ધસ્ય પરસ્ય ચાર્ધમપરં બાલત્વવૃદ્ધત્વયોઃ !
શેષં વ્યાધિવિયોગદુઃખસહિતં સેવાદિભિનીયતે
જીવે વારિતરડ્ગચગ્ચલતરે સૌખ્યં કુતઃ પ્રાણિનામ્ ॥ ૪૯॥
```

Men's life-span is limited to a hundred years. Half of it is spent in the darkness of nights. Of the remaining half, half is spent in childhood and old age; and the rest illnesses, bereavements, and vexatious service of others. Where is the happiness for creatures whose life is as fickle as the ripples of water?

આયુઃ = life

વર્ષ = years

શતં = 100

નુણાં = humans

પરિમિતં = limited

રાત્રૌ = nights

તદર્ધ = half

ગતં = spent

તસ્ય = of that

અર્ધ્યસ્થ = half

પરસ્ય = other

ચ. = and

અર્ધ = half

અપરં = again

બાલત્વ = childhood

વૃદ્ધત્વયોઃ = in old age

શેષં = remainder

વ્યાધિ = illness

વિયોગ = separation

દુઃખ = sorrow

સહિતં = along with

સેવાદિભિઃ = serving others

નીયતે = takes

જીવે = in life

વારિ = water

તરડ્ગ = ripples

ચગ્ચલતરે = fluctuating rapidly

સૌખ્યં = happiness

કુતઃ = where

પ્રાણિનાં = of creatures

ક્ષણં બાલો ભૂત્વા ક્ષણમપિ યુવા કામરસિકઃ

ક્ષણં વિત્તૈહીંનઃ ક્ષણમપિ ચ સમ્પૂર્ણવિભવઃ !

```
જરાજીર્ણેરડ્ગૈર્નટ ઇવ વલીમણ્ડિતતનુઃ
નરઃ સંસારાન્તે વિશતિ યમધાનીયવનિકામ ॥ ૫૦॥
```

For a moment like a child, for another moment a lascivious youth; one moment a pauper, another a wealthy person; at the end of life, the body worn out by age and covered with wrinkles, man enters the abode of Death like an actor exiting the stage.

```
ક્ષણં = moment
બાલ: = child
ભૂત્વા = becoming
ક્ષણમપિ = again for a moment
યુવા = youth
કામરસિકઃ = lustful
ક્ષણં = moment
વિત્તૈહીંનઃ = devoid of riches
ક્ષણમપિ = momentarily again
\mathbf{a} = and
સમ્પૂર્ણવિભવઃ = full of wealth
જરા = old age
જાર્શૈઃ = worn out
અડ્ગૈઃ = body
નટ = actor
ઇવ = as if
વલી = wrinkle
મણ્ડિત = covered
તનુઃ = body
નરઃ = human
સંસારાન્તે = at the end of life
વિશતિ = enters
યમધાની = death's abode
યવનિકાં = ??
યતિનૃપતિસંવાદવર્ણનમ્ = ??
```

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

```
ત્વં રાજા વયમપ્યુપાસિતગુરુપ્રજ્ઞાભિમાનોન્નતાઃ
ખ્યાતસ્ત્વં વિભવૈર્યશાંસિ કવયો દિક્ષુ પ્રતન્વન્તિ નઃ l
ઇત્થં માનધનાતિદૂરમુભયોરપ્યાવયોરન્તરં
યદ્યસ્માસુ પરાડ્યુખોડસિ વયમપ્યેકાન્તતો નિઃસ્પૃહાઃ ll પ૧ ll
```

6 Description of a dialogue between an ascetic and a king: You are a king; we also, through service to our Teacher, have been uplifted in wisdom. You are famous by your wealth; our successes are broadcast in all directions by the learned. Thus, there is a great difference between us regarding honor and wealth. If you are indifferent towards us, we also are perfectly dispassionate towards you.

```
યતિ = ascetic
નૃપતિ = king
સંવાદ = dialogue
વર્ણનં = description
ત્વં = you
રાજા = king
વયં = we
અપિ = also
ઉપાસિત = serving
ગુરુ = teacher
પ્રજ્ઞા = wisdom
અભિમાન = pride
ઉત્રતાઃ = elevated
ખ્યાતસ્ત્વં = famous, you
વિભવૈર્યશાંસિ = by wealth and success
કવય: = the learned
દિશુ = in all directions
પ્રતન્વન્તિ = spread
નઃ = our
ઇત્થં = thus
```

માન = honor

```
ધન = riches
અતિદૂરં = great
ઉભયોઃ = two
અપિ = even
આવયોઃ = of us
અન્તરં = difference
યૃદિ = if
અસ્માસ્ = to us
પરાડમુખઃ = disregard
અસિ = you
વયં = we
અપિ = also
એકાન્તતઃ = perfectly
નિઃસ્પૃહાઃ = indifferent
અર્થાનામીશિષે ત્વં વયમપિ ચ ગિરામીશ્મહે યાવદર્થ
શ્ર્સ્ત્વં વાદિદર્પવ્યુપશમનવિધાવક્ષયં પાટવં નઃ I
સેવન્તે ત્વાં ધનાઢ્યા મતિમલહતયે મામપિ શ્રોતુકામા
મય્યપ્યાસ્થા ન તે ચેત્ત્વયિ મમ નિતરામેવ રાજન્નનાસ્થા ॥ પર॥
```

You are the master of wealth; we are also masters of words. You are brave; we are ever skilful in subduing the pride of debaters. The rich serve you; we are served by those who would study scriptures to purify the mind. If you show no regard for me, I have none for you either. અર્ચાનામીશિષે = lordship over wealth ત્વં = you વયમપિ = we also ચ = and િગરામીશ્મહે = lords of speech યાવદર્ષ = in all senses શૂરસ્ત્વં = hero, you are વાદિ = debaters દર્પ = pride

```
વ્યુપશમનવિધૌ = subduing
અક્ષયં = unfailing
પાટવં = skill
નઃ = our
સેવન્તે = serve
ત્વાં = you
ધનાઢ્યા = wealthy
મતિ = mind
મલ = impurities
હતયે = to destroy
મામપિ = me too
શ્રોતુકામા = desirous of learning
mayi in me
અપિ = also
આસ્થા = regard
-1 = not
\hat{d} = \text{to you}
ચેત્ = if it be
ત્વયિ = in you
મમ = my
નિતરાં = absolutely
એવ = quite
રાજન્ = o king
નનાસ્થા = no regard
વયમિહ પરિતૃષ્ટા વલ્કલૈસ્ત્વં દુકુલૈઃ
સમ ઇવ પરિતોષો નિર્વિશેષો વિશેષ: 1
સ તુ ભવતુ દરિદ્રો યસ્ય તૃષ્ણા વિશાલા
મનસિ ચ પરિતુષ્ટે કોડર્થવાન્કો દરિદ્રઃ ॥ ૫૩॥
```

We are content to wear tree-barks for clothes, and you with rich dresses; but the contentment is alike, and the difference is not significant. He whose desires are numerous is indeed poor. If contentment is in the mind,

```
then who is rich or poor?
q\dot{q} = we
ઇહ = here
પરિતૃષ્ટા = satisfied
વલ્કલૈઃ = tree-bark as clothes
ત્વં = vou
દુક્લૈઃ = rich dresses
સમ = similar
89 = as if
પરિતોષ: = satisfaction
નિર્વિશેષ: = no difference
વિશેષ: = difference
A = he
d = indeed
ભવતુ = is
દરિદ્રઃ = poor
તૃષ્ણા = desire
વિશાલા = great
મનસિ = in mind
ચ = and
પરિતુષ્ટે = contented
કોડર્થવાન્કઃ = who rich, who
દરિદ્રઃ = poor
ફલમલમશનાય સ્વાદ્ પાનાય તોયં
ક્ષિતિરપિ શયનાર્થં વાસસે વલ્કલં ચ ।
નવધનમધુપાનભ્રાન્તસર્વેન્દ્રિયાણાં
અવિનયમનુમન્તું નોત્સહે દુર્જનાનામ્ ॥ ૫૪॥
```

Enough for us are fruits for food, tasty water to drink, the earth for a bed, and tree-barks for dress. I have no taste for the immodesty of the wicked, deluded by drinking the wine of wealth.

ફલમલમશનાય = fruits to eat

```
સ્વાદ્ = tasteful
પાનાય = to drink
તોયં = water
ક્ષિતિરપિ = also earth
શયનાર્થ = to sleep on
વાસસે = to dress
વલ્કલં = tree-barks
ચ = and
+q = new
ધન = riches
મધુપાન =drinking intoxicant wine
ભ્રાન્ત =deluded
સર્વેન્દ્રિયાણાં = all senses
અવિનયં = disrespect
અનુમન્તું = to approve
-1 = not
ઉત્સહે = enthused
દૂર્જનાનાં = of the wicked
અશીમહિ વયં ભિક્ષામાશાવાસો વસીમહિ !
શયીમહિ મહીપૃષ્ઠે કુર્વીમહિ કિમીશ્વરૈઃ ॥ ૫૫॥
```

We shall eat from the begging of alms; we shall wear the sky for clothing;

lie down on the earth for a bed; why bother with the rich?

```
અશીમહિ = let us eat
વયં = we
ભિક્ષાં = alms
આશાવાસઃ = the sky for clothing
વસીમહિ = let us dress
શયીમહિ = let us sleep
મહીપૃષ્ઠે = on the earth
કુર્વીમહિ = shall we have to do
કિ = what
```

```
ઈશ્વરૈઃ = with the rich
ન નટા ન વિટા ન ગાયકા
ન ચ સભ્યેતરવાદચુગ્ચવઃ I
નૃપમીક્ષિતુમત્ર કે વયં
સ્તનભારાનમિતા ન યોષિતઃ II પદ II
```

We are not actors, nor jesters, nor singers, nor experts in debating in court, nor courtesans, to wish to meet the king.

```
-1 = not
નટા = actors
-1 = not
વિટા = jesters
-1 = not
ગાયકા = singers
-1 = not
ચ = and
સભ્યેતરવાદચુગ્યવઃ = experts in disputations
નુપં = king
ઇક્ષિતું = seeing
અત્ર = here
કે = who
q\dot{q} = we
સ્તનભારાનમિતા = seductive mistresses
+1 = not
યોષિતઃ = desiring
વિપુલહૃદયૈરીશૈરેતજાગજાનિતં પુરા
વિધૃતમપરૈર્દત્તં ચાન્યૈર્વિજિત્ય તૃણં યથા 1
ઇહ હિ ભુવનાન્યન્યે ધીરાશ્ચતુર્દશ ભુગ્જતે
```

કતિપયપુરસ્વામ્યે પુંસાં ક એષ મદજ્વર: ॥ ૫૭॥

In days of yore, these kingdoms were created by kings with generous hearts, ruled by others, and conquered or squandered like straw by still others. Some

વૈરાગ્યશતકમ્ સાર્થમ્

heroes even now enjoy everything in the universe. Why then this inordinate pride of ruling over a few towns?

વિપુલ = great

હૃદયૈઃ = hearted

ઈશૈ: =by the kings

એતત્ = this

જગત્ = world

જિનતં = made

પુરા = in ancient times

વિધૃતં = ruled

અપરૈઃ = by others

ετί = given away

ચ = and

અન્યૈઃ = by others

વિજિત્ય = conquered

તૃણાં = like grass

યથા = just as

ଧଧ = here

હિ = indeed

ભુવનાનિ = worlds

અન્યે = others

ધીરાઃ = heroes

ચતુર્દશ = fourteen

ભુગ્જતે = enjoy

કતિપય = for what then

પુર = towns

સ્વામ્યે = sovereignty over

પુંસાં = men

s = who

એષ = this

મદ = arrogance

જ્વરઃ = feverish

```
અભુક્તાયાં યસ્યાં ક્ષણમિ ન જાતં નૃપશતઃ
ભુવસ્તસ્યા લાભે ક ઇવ બહુમાનઃ ક્ષિતિભૃતામ્ l
તદંશસ્યાપ્યંશે તદવયવલેશેડિપ પતયો
વિષાદે કર્તવ્યે વિદધતિ જડાઃ પ્રત્યુત મુદમ્ ॥ પ૮॥
```

The earth has not been left unenjoyed, even for a moment, by hundreds of rulers. Will its acquisition then bring any honor to any king? The dull-witted, instead of grieving, are joyous in owning even the most trifling fraction of it.

```
અભુક્તાયાં = not enjoyed
યસ્યાં = whose
ક્ષણમપિ = even a moment
-1 = not
Md = made
નૃપશતઃ = hundreds of kings
ભુવઃ = world
તસ્યા = its
લાભે = gaining
s = who
ઇવ = as if
બહુમાનઃ = high honor
ક્ષિતિભૃતાં = earth
તત્ = that
અંશસ્ય = of a portion
અપિ = even
અંશે = portion
તત્ = that
અવયવ = limb
લેશે = part
અપિ = even
પત્યઃ = fallen
```

વિષાદે = in grief

```
કર્તવ્યે = in duty
વિદયતિ = give
જડાઃ = stupid
પ્રત્યુત = on the contrary
મુદં = joy
મૃત્પિણ્ડો જલરેખયા વલયિતઃ સર્વોડપ્યયં નન્વણઃ
સ્વાંશીકૃત્ય તમેવ સંગરશતૈ રાજ્ઞાં ગણા ભુગ્જતે !
તે દદ્યુર્દદતોડથવા કિમપરં ક્ષુદ્રા દરિદ્રા ભૃશં
ધિગ્ધિક્તા-પુરુષાધમા-ધનકણા-વાગ્છન્તિ તેભ્યોડિપ યે !! પદ!!
```

The earth is a mere clod rimmed by water. Even the whole of it is but an atom. Hosts of kings enjoy it after fighting for it a hundred times. With their paltry and mean minds they may or do give; for it is not strange to them. But despicable are the men who would beg from them petty riches.

```
भृत् = clay
પિણ્ડઃ = lump
જલ = water
રેખયા = by a ring of
વલિયતઃ = surrounded by
સર્વઃ = all
અપિ = even
અયં = this
નનુ = not even
અણઃ = an atom
સ્વાંશીકૃત્ય = fractioned it themselves
d = that
એવ = too
સંગર = battle
શતૈ = hundreds
રાજ્ઞાં = of kings
ગણા = many
ભુગ્જતે = enjoy
```

```
\hat{d} = they
દદ્યુઃ = may give
દદતઃ = do give
અથવા = or
\mathcal{L} = \mathbf{what}
અપરં = else
શુદ્ધા = cheap
દરિદ્રા = poor
ભુશં = strange
ધિગ્ધિક્તાન્ = contemptible
પુરુષ = men
અધમાન્ = mean
ધનકણાન્ = paltry coins
વાગ્છન્તિ = beg
તેભ્યઃ = on them
અપિ = also
યે = who
સ જાતઃ કોડપ્યાસીન્મદનરિપુણા મૂર્ધ્નિ ધવલં
કપાલં યસ્યોચ્ચૈર્વિનિહિતમલંકારવિધયે 1
નુભિઃ પ્રાણત્રાણપ્રવણમતિભિઃ કૈશ્વિદધુના
નમદ્ભિઃ કઃ પુંસામયમતુલદર્પજ્વરભરઃ ॥ ૬०॥
His birth is worthwhile indeed, whose death provides his white skull
as an ornament on the head of Shiva, Cupid's enemy. Men engrossed in
protecting their own lives, flatter others showing immoderate pride,
to what purpose?
A = he
જાતઃ = born
১: = who
```

અપિ = even આસીત્ = placed

મદનરિપુણા = by Shiva(enemy of Madana/Cupid)

```
મૂર્ધિ = on the head
ધવલં = white
કપાલં = skull
યસ્ય = whose
ઉચ્ચૈઃ = high
વિનિહિતં = held
અલંકારવિધયે = like an ornament
નુભિઃ = by men
પ્રાણ = life
ત્રાણ = limb
પ્રવણ = preserving
મતિભિઃ = by those who think of
કૈશ્ચિદ્ = by them
અધુના = nowadays
નમદ્ભિઃ = adored
કઃ = who
પંસાં = person
અયં = this
અત્લ = incomparable
દર્પ = pride
જ્વર =fever
ભરઃ = afflicted with
મનઃસમ્બોધનનિયમનમ્ I
પરેષાં ચેતાંસિ પ્રતિદિવસમારાધ્ય બહુધા
પ્રસાદં કિં નેતું વિશસિ હૃદય ક્લેશકલિતમ્ I
પ્રસન્ને ત્વય્યન્તઃ સ્વયમુદિતચિન્તામણિગણો
વિવિક્તઃ સંકલ્પઃ કિમભિલિષતં પુષ્યતિ ન તે ॥ ૬૧॥
```

Control of Mind by Wisdom:

Winning the favors of others is hard; why then does your heart seek to appease the minds of others? With inward tranquillity and abstaining from social intercourse, wise thought will arise in you spontaneously; and should you wish for anything what will you not acquire?

મનઃ = mind

સમ્બોધન = inculcating wisdom

નિયમનં = control

પરેષાં = of others

ચેતાંસિ = minds

પ્રતિદિવસં = every day

આરાધ્ય = supplicating

બહુધા = in various ways

પ્રસાદં = grace

 $\mathfrak{S} = \text{why}$

નેતું = to secure

વિશસિ = enter

હૃદય = heart

ક્લેશકલિતં = fraught with pain

પ્રસન્ને = contented

ત્વચ્યન્તઃ = in your inner self

સ્વયં = by itself

ઉદિત =arising

ચિન્તામણિ = gems of thoughts

ગણઃ = many

વિવિક્તઃ = in solitude

સંકલ્પઃ = wish

 $(\hat{\mathbf{S}}) = \mathbf{W}$

અભિલષિતં = wished for

પુષ્યતિ = nurture

ન. = not

 $\hat{d} = they$

પરિભ્રમસિ કિં મુધા ક્વચન ચિત્ત વિશ્રામ્યતાં

સ્વયં ભવતિ યદ્યથા ભવતિ તત્તથા નાન્યથા 1

અતીતમનનુસ્મરન્નપિ ચ ભાવ્યસંકલ્પયન્

```
નતર્કિતસમાગમાનનુભવામિ ભોગાનહમ્ ॥ ૬૨॥
```

Oh Mind! Why do you wander about in vain? Rest somewhere. Whatever happens is bound to happen, of itself, not otherwise. Thus not recalling the past, nor planning for the future, I experience the joys that come, without question. પરિભ્રમસિ = wander િક = why મુધા = mind ક્વચન = somewhere ચિત્ત = mind વિશ્રામ્યતાં = for rest સ્વયં = yourself યદ્યથા = whatever ભવતિ = happens તત્તથા = that thus નાન્યથા = not otherwise અતીત = past મનનુસ્મરત્રપિ = mental memories recalled ચ = and ભાવ્ય = future સંકલ્પયન્ = desiring નતર્કિત = without debating સમાગમાન્ = coming on their own અનુભવામિ = experience ભોગાન = enjoyments અહં = I એતસ્માદ્ધિરમેન્દ્રિયાર્થગહનાદાયાસકાદાશ્રય શ્રેયોમાર્ગમશેષદુઃખશમનવ્યાપારદક્ષં ક્ષણાત્ I સ્વાત્મીભાવમપૈહિ સંત્યજ નિજાં કલ્લોલલોલાં ગતિં માં ભૂયો ભજ ભડ્ગુરાં ભવરતિં ચેતઃ પ્રસીદાધુના ॥ ૬૩ ॥

Therefore, refrain yourself from the perilous maze of sense-objects. Take to the

path of supreme welfare that can, in a moment, remove all sorrows. Reach the state of your True Self. Abandon the wavelike agitation and change. Do not cling to the transitory joys of the world, and now seek the tranquillity of the mind.

એતસ્માત્ = therefore

વિરમ = turn away

ઇન્દ્રિયાર્થ = senses

ગહનાત્ = complex

આયાસકાત્ = wearisome

આશ્રય = shelter

શ્રેયોમાર્ગં = way of supreme welfare

અશેષ = total

દુઃખ = sorrow

શમન = relief

વ્યાપાર = affairs

દક્ષં = capable of

ક્ષણાત્ = in a moment

સ્વાત્મીભાવં = status of own Self

ઉપૈહિ = reach

સંત્યજ = give up

નિજાં = your own

કલ્લોલ = wave

લોલાં = agitated

ગતિં = movement

મા = do not

ભૂયઃ = again

ભજ = seek

ભડ્ગુરાં = transitory

ભવરતિં = mundane pleasures

ચેતઃ = mind

પ્રસીદાધુના = be calm now

મોહં માર્જય તામુપાર્જય રતિં ચન્દ્રાર્ધચૂડામણૌ

```
ચેતઃ સ્વર્ગતરડ્ગિણીતટભુવામાસડ્ગમડ્ગીકુરુ I
કો વા વીચિષુ બુદ્ધુદેષુ ચ તડિલ્લેખાસુ ચ શ્રીષુ ચ
જવાલાગ્રેષુ ચ પન્નગેષુ ચ સુહુદ્ધર્ગેષુ ચ પ્રત્યયઃ II ૬૪ II
```

Clear up all misperception; worship the One in whose crown the gem is the crescent. Situate yourself on the banks of the celestial river, Ganga. How can you rely on waves or bubbles, flashes of lightning, fickle fortune, flames of fire, serpents, or hosts of friends? મોહં = delusion માર્જય = cleanse તાં = them ઉપાર્જય = acquire રતિં = liking ચન્દ્રાર્ધ = half-moon, crescent ચૂડામણૌ = gem on the crown(head) ચેતઃ = mind સ્વર્ગ = heaven તરડ્ગિણી = river d2 = banks ભુવાં = places આસડ્ગં = attachment અડ્ગીકુરુ = accept કઃ = who ql = orવીચિષુ = waves બુદ્ધદેષુ = bubbles ચ = and તડિલ્લેખાસુ = flashes of lightning ચ = and શ્રીષુ = wealth

જ્યાલાગ્રેષુ = flames of fire

ચ = and

```
ચ = and
પત્નગેષુ = serpents
ચ = and
સુહદ્વર્ગેષુ = hosts of friends
ચ = and
પ્રત્યયઃ = reliability
ચેતશ્ચિન્તય મા રમાં સકૃદિમામસ્થાયિનીમાસ્થયા
ભૂપાલભ્રુકુટીકુટીવિહરણવ્યાપારપણ્યાડ્ગનામ્ !
કન્થાકગ્ચુકિનઃ પ્રવિશ્ય ભવનદ્વારાણિ વારાણસી
રથ્યાપડ્ક્તિષુ પાણિપાત્રપતિતાં ભિક્ષામપેક્ષામહે !! ૬૫!!
```

Oh Mind! do not dwell on the thought of the capricious goddess of fortune, whose nature resemble the courtesan at the beck and call as the king moves his eyebrows. Clad in rags, and standing at the doors in the streets of Varanasi, let us beg for alms with our hands as bowls.

```
ચેતશ્ચિન્તય = O heart, think
```

મા = do not

રમાં = goddess of fortune

સફદ્ =even once

ઇમાં = this

અસ્થાયિનીં = wandering

આસ્થયા = haunt

ભૂપાલ = king

ભ્રુકુટી = eyebrow

કુટી = wrinkle

વિહરણ = moving

વ્યાપારપણિ = business of

આડ્ગનાં = street women

કન્થાકગ્યુકિનઃ = ragged garments

પ્રવિશ્ય = entering

ભવન = house

દ્વારાણિ = doors

```
વારાણસીઃ = in Varanasi
અથ્યાપડ્ક્તિષુ = in the streets
પાણિ = hand
પાત્ર = vessel
પતિતાં = placed
ભિક્ષાં = alms
અપેક્ષામહે = expect
અત્રે ગીતં સરસકવયઃ પાર્શ્વયોદ્દિષ્ણાત્યાઃ
પશ્ચાલ્લીલાવલયરણિતં ચામરગ્રાહિણીનામ્ !
યદ્યસ્ત્વેવં કુરુ ભવરસાસ્વાદને લમ્પટત્વં
નો ચેચ્ચેતઃ પ્રવિશ સહસા નિર્વેકલ્પે સમાધૌ !! દદ!!
```

If there be music playing in front of you, by your side expert poets from the South, and behind you the courtesans waving fans and shaking their bracelets with a clinking sound, then indulge unstintingly in these worldly pleasures. If not, O Mind! enter the realm of beatitude devoid of all thoughts.

```
અત્રે = in front
ગીતં = song
સરસ = skilful
કવયઃ = poets
પાર્શ્વયો હ્ = by the side
દાક્ષિણાત્યાઃ = from the South
પશ્ચાત્ = later
લીલાવલયરણિતં = tinkling of moving bracelets
ચામર = fan
ગ્રાહિણીનાં = women waving
યદિ = if
અસ્તુ = it be
એવં = thus
કુરુ = do
```

ભવ = mundane

```
રસ = essence
આસ્વાદને = tasting
લમ્પટત્વં = attachment
નો ચેત્ = otherwise
ચેતઃ = mind
પ્રવિશ = enter
સહસા = absolute
નિર્વિકલ્પે = transcending thought
સમાધૌ = meditation
પ્રાપ્તાઃ શ્રિયઃ સકલકામદુઘાસ્તતઃ કિં
ન્યસ્તં પર્દ શિરસિ વિદ્વિષતાં તતઃ કિમ્ !
સમ્પાદિતાઃ પ્રણયિનો વિભવૈસ્તતઃ કિં
કલ્પસ્થિતાસ્તન્ભતાં તનવસ્તતઃ કિમ્ !! ૬૭!!
```

What if one acquires wealth that will fulfil all desires? Even stomping on the enemies' heads with one's feet? Or if riches bought friends? Or even if one's body lasts till the end of time?

```
પ્રાપ્તાઃ = acquired
```

શ્રિયઃ = prosperity

સકલ = all

કામ = desire

દુધાઃ = milked

તતઃ કિં = what then

ન્યસ્તં = placed

પદં = foot

શિરસિ = on the head

વિદ્વિષતાં = of the enemies

તતઃ કિં = what then

સમ્પાદિતાઃ = bringing

પ્રણયિનઃ = friends

વિભવૈઃ = by wealth

તતઃ કિં = what then

```
કલ્પસ્થિતાઃ = last till end of world
તનુભૃતાં = embodied beings
તનવઃ = bodies
તતઃ કિં = what then
ભક્તિર્ભવે મરણજન્મભયં હૃદિસ્થં
સ્નેહો ન બન્ધુષુ ન મન્મથજા વિકારાઃ !
સંસર્ગદોષરહિતા વિજના વનાન્તા
વૈરાગ્યમસ્તિ કિમિતઃ પરમર્થનીયમ્ ॥ ૬८॥
```

If there be devotion in the heart and the fear of death and birth, no ties to family, nor agitation by passions; when there is the solitude of uninhabited forests, and dispassion, what gain can be better than this?

ભક્તિઃ = devotion

ભવે = in Shiva

મરણ = death

જન્મ = birth

ભયં = fear

હૃદિસ્થં = in the heart

સ્નેહઃ = attachment

-1 = not

બન્ધુષુ = towards kinspeople

-1 = not

મન્મથજા = born of lust

વિકારાઃ = passions

સંસર્ગ = company

 $\hat{E}$ = fault

રહિતા = devoid

વિજના = without people

વનાન્તા = in forest

વૈરાગ્યં = dispassion

અસ્તિ = is

(3) = what

```
ઇતઃ = beyond this
પરમર્થનીયં = of supreme value
તસ્માદનન્તમજરં પરમં વિકાસિ
તદ્બ્રહ્મ ચિન્તય કિમેભિરસદ્ધિકલ્પૈઃ I
યસ્યાનુષ્પડ્ગિણ ઇમે ભુવનાધિપત્ય-
ભોગાદયઃ કૃપણલોકમતા ભવન્તિ II ૬૯ II
```

Therefore, meditate on the infinite, ageless, supreme, luminous Reality. Why these false thoghts about the unreal? The sovereignty over the world, with its accompanying pleasures, will appear as the desires of the petty-minded when compared to the pursuit of Reality.

or the petty-minde તસ્માદ્ = therefore અનન્તં = infinite અજરં = ageless પરમં = supreme વિકાસિ = effulgent તદ્ = that

બ્રહ્મ = Reality ચિન્તય = meditate

 $(\hat{s}) = \text{what}$

એભિઃ = by these

અસદ્ = unreal

વિકલ્પૈઃ = mental agitation

યસ્ય = whose

અનુષડ્ગિણઃ = associating

ઇમે = these

ભુવન = world

અધિપત્ય = sovereignty

ભોગાદયઃ = such enjoyments

કૃપણલોકમતા = desires of pitiable men

ભવન્તિ = become

```
પાતાલમાવિશસિ યાસિ નભો વિલડ્ઘ્ય
દિજમણ્ડલં ભ્રમસિ માનસ ચાપલેન 1
ભ્રાન્ત્યાપિ જાતુ વિમલં કથમાત્મનીનં
ન બ્રહ્મ સંસ્મરસિ નિર્વૃતિમેષિ યેન ॥ ૭૦॥
```

With such a fickle mind, you will enter the nether worlds one moment, fly to the limits of the sky, or wander in all directions. Why, in a floundering manner even, do you not meditate on that Transcendent Truth, of the nature of perfection of your true Self? પાતલં = netherworld

આવિશસિ = enter

યાસિ = go

નભઃ = skies

विसर्ध्य = crossing beyond

દિશ્વાઇલં = spheres of all directions

ભ્રમસિ = wander

માનસ = mind

ચાપલેન = fickle

ભ્રાન્ત્યાપિ = even mistakenly

જાતુ = become

વિમલં = pure

કથં = how

આત્મનીનં = in the Self

-1 = not

બ્રહ્મ = highest Truth

સંસ્મરસિ = remember well

નિર્વૃતિં = supreme detachment

એષિ = reach

યેન =bv which

નિત્યાનિત્યવસ્તુવિચારઃ 1

કિં વેદૈઃ સ્મૃતિભિઃ પુરાણપઠનૈઃ શાસ્ત્રૈર્મહાવિસ્તરૈઃ સ્વર્ગગ્રામકુટીનિવાસફલદૈઃ કર્મક્રિયાવિભ્રમૈઃ I

```
મુક્ત્વૈકં ભવદુઃખભારરચનાવિધ્વંસકાલાનલં
સ્વાત્માનન્દપદપ્રવેશકલનં શેષૈર્વણિગ્વૃત્તિભિઃ ॥ ૭૧॥
```

8. Discrimination of the Immutable from the Mutable:

Of what use is the study of Vedas, scriptures, mythology, the extensive codes, and the bewildering labyrinth of rituals which promise a passage to heaven, which is but a hamlet of hutments? The only way to destroy the burden of life's sorrows like the apocalyptic fire, is that which lets you enter the beatitude of self-ralisation. All else is but bartering for profit! નિત્ય = immutable અનિત્ય = mutable

વસ્તુ = essence

વિચારઃ = discrimination

(3) = how much

વેદૈઃ = by vedas

સ્મૃતિભિઃ = by smritis

પુરાણ = puranas

પઠનૈઃ = by studying

શાસ્ત્રૈઃ = by shastras

મહાવિસ્તરૈઃ = of immense

સ્વર્ગ = heaven

ગ્રામ = village

કુટી = hut

નિવાસ = resting place

કલદૈઃ = resulting from

કર્મક્રિયાવિભ્રમૈઃ = by mazes of ceremonials

મુક્ત્વા = freeing

એકં = one

ભવ = life cycles

દુઃખ = sorrow

ભાર = burden

રચના = condition

વિધ્વંસ = destruction

```
કાલ = time
અનલં = fire
સ્વાત્મ = one's own Self
અનન્દ = bliss
પદ = place
પ્રવેશ = entrance
કલનં = way
શેષૈઃ = everything else
વિણગ્વૃત્તિભિઃ = traders' attitude
યતો મેરુઃ શ્રીમાત્રિપતિત યુગાન્તાગ્રિવલિતઃ
સમુદ્રા શુષ્યન્તિ પ્રચુરમકરગ્રાહનિલયાઃ |
ધરા ગચ્છત્યન્તં ધરિણધરપાદૈરપિ ધૃતા
શરીરે કા વાર્તા કરિકલભકર્ણાગ્રચપલે ॥ ૭૨॥
```

When the majestic Meru moutain collapses in the fire of the cosmic conflagration; when the oceans, in which reside numerous sharks and other aquatic animals, dry up; when the earth, even though supported by mountains, meets its end; what can you say about this body, which is only as steady as the ear-tip of a baby elephant!

```
યતઃ = from where
મેરુઃ = mount Meru
શ્રીમાન્ = of great fame
નિપતિ = falls down
યુગાન્ત = at the end of a time cycle
અગ્નિ = fire
વલિતઃ = surrounded by
સમુદ્રા = seas
શુષ્યન્તિ = dry up
પ્રયુર = replete
મકર = crocodiles
ગ્રાહ = sharks
```

નિલયા: = homes

```
ધરા = earth
ગચ્છતિ = goes
અન્તં = end
ધરણિ = earth
ધર = holding
પાદૈઃ = by the feet
અપિ = also
ધતા = held
શરીરે = body
\mathfrak{sl} = \mathbf{what}
વાર્તા = news
કરિકલભ = young elephant
કર્ણ = ear
અગ્ર = tip
ચપલે = unsteady
ગાત્રં સંકુચિતં ગતિર્વિગલિતા ભ્રષ્ટા ચ દન્તાવલિઃ-
દૃષ્ટિર્નશ્યતિ વર્ધતે બધિરતા વકુત્રં ચ લાલાયતે 1
વાક્યં નાદ્રિયતે ચ બાન્ધવજનો ભાર્યા ન શુશ્રૃષતે
હા કષ્ટં પુરુષસ્ય જીર્ણવયસઃ પુત્રોડપ્યમિત્રાયતે ॥ ૭૩॥
```

```
With feeble limbs, unsteady movements, teeth that have fallen off, poor eye-sight, worsening deafness, drooling mouth,; with relatives disregarding what you say, the wife offering no help, the son turning hostile, such, alas! are the miseries of senility. ગાત્રં = limbs સંકુચિતં = shrivel ગતિઃ = walking વિગલિતા = unsteady ભ્રષ્ટા = useless ચ = and દન્તાવિઃ = rows of teeth દૃષ્ટિઃ = eyesight
```

```
વર્ધતે = increases
બધિરતા = deafness
વકુત્રં = mouth
ચ = and
લાલાયતે = slobbers
વાજ્યં = speech
-1 = not
અદિયતે = valued
ચ = and
બાન્ધવજનઃ = relatives
ભાર્યા = wife
+1 = not
શ્રુષતે = offer service
હા = alas
કષ્ટ = misery
પુરુષસ્ય = man's
જીર્ણ = old
વયસઃ = in years
પુત્ર: = son
અપિ = also
અમિત્રાયતે = becomes unfriendly
વર્ણ સિતં ઝટિતિ વીક્ષ્ય શિરોરુહાણાં
સ્થાનં જરા પરિભવસ્ય તદા પુમાંસમ્ 1
આરોપિતાસ્થિશતકં પરિહૃત્ય યાન્તિ
ચણડાલકૂપમિવ દૂરતરં તરુણ્ય: ॥ ૭૪॥
```

When hair grows white on a man's head, indicating the disconcert of senility, young women run away from him, like the outcastes' well encircled with bones!

વર્ણ = color સિતં = white ઝટિતિ = instantly વીશ્ય = seeing

```
શિરોરુહાણાં = on the head
સ્થાનં = condition
જરા = old age
પરિભવસ્ય = caused by
તદા = then
પમાંસં = man's
આરોપિત = characterised by
અસ્થિ = bones
શતકં = hundreds
પરિહત્ય = abandoning
યાન્તિ = go
ચણ્ડાલ = least respected
કૂપં = well
89 = as if
દ્રસ્તરં = far away
તરુણ્યઃ = youthful
યાવત્સ્વસ્થમિદં શરીરમરુજં યાવજ્જરા દૂરતો
યાવચ્ચેન્દ્રિયશક્તિરપ્રતિહતા યાવત્ક્ષયો નાયુષઃ I
આત્મશ્રેયસિ તાવદેવ વિદુષા કાર્યઃ પ્રયત્નો મહાન્
સંદીમે ભવને તુ કૃપખનનં પ્રત્યુદ્યમઃ કીદૃશઃ ॥ ૭૫॥
```

As long as this body is healthy and free of infirmity, as long as senility is distant, as long as the faculties have not lost their vigor, as long as life is not enfeebled, till then should the wise ones make great efforts to reach the supreme goal of life. For what is the use of digging a well when the house is on fire?

```
યાવત્ = as long as
સ્વસ્થં = free from disease
ઇદ્દં = this
શરીરં = body
અરુજં = decrepitude
યાવત્ = as long as
```

```
જરા = old age
દૂરતઃ = far off
યાવત્ =as long as
ચ = and
ઇન્દ્રિય = organs
શક્તિઃ = strength
અપ્રતિહતા = unaffected
યાવત્ = so long as
क्षयः = decay
-1 = not
અયુષઃ = life
આત્મશ્રેયસિ = for one's own supreme welfare
તાવત્ = till then
એવ = alone
વિદ્ષા = wise
કાર્યઃ = deeds
પ્રયતઃ = efforts
મહાન્ = great
સંદીમે = on fire
ભવને = house
d = indeed
કૂપ = well
ખનનં = digging
પ્રત્યુદ્યમઃ = setting about
કીદ્શઃ = what avails
તપસ્યન્તઃ સન્તઃ કિમધિનિવસામઃ સુરનદીં
ગુણોદારાન્દારાનુત પરિચરામઃ સવિનયમ્ ।
પિબામઃ શાસ્ત્રૌદ્યાનુત વિવિધકાવ્યામૃતરસાન્
ન વિદ્મઃ કિં કુર્મઃ કતિપયનિમેષાયુષિ જને ॥ ૭૬॥
```

Shall we live ascetically on the banks of the heavenly river, or serve humbly our virtuous wives? Shall we drink at the streams of scriptures or the nectarine poetry? With a life-span of a few eye-winks, we do not know what action to take! તપસ્થન્ત: = austerities સન્તઃ = practising $(\mathbf{\hat{s}}) = \mathbf{what}$ અધિનિવસામઃ = live સ્રનદીં = heavenly river ગુણોદારાન્ = virtuous દારાનુત = wives પરિચરામઃ = serve સવિનયં = humbly પિબામઃ = drink શાસ્ત્રૌદ્યાનુત = currents of scripture વિવિધ = varied કાવ્ય = poetry અમૃત = nectar રસાન્ = essence -1 = notવિદ્ય: = know $(\S = \text{what})$ કર્મઃ = do કતિપય = few નિમેષ = twinkling of an eye અયુષિ = longevity જને = people

Thease earthly rulers are difficult to please and fickle-minded like the horse, and we have strong desires, and intent on huge gains. Senility

દુરારાધ્યાશ્ચામી તુરગચલચિત્તાઃ ક્ષિતિભુજો વયં ચ સ્થૂલેચ્છાઃ સુમહતિ ફલે બદ્ધમનસઃ l જરા દેહં મૃત્યુર્હરતિ દયિતં જીવિતમિદં

સખે નાન્યચ્છ્રેયો જગતિ વિદુષોડન્યત્ર તપસઃ ॥ ૭૭॥

gnaws away the body and death steals this dear life. Oh Friend! for the wise nothing is as salutary as austerities.

દુરારાધ્યાઃ = hard to please

ચ = and

અમી = these

તુરગ = horse

ચલચિત્તાઃ = restless minds

ક્ષિતિભુજઃ = rulers og the earth

વયં = we

ચ. = and

સ્થુલેચ્છાઃ = ambitious

સુમહતિ = vast

ફલે = gain

બધ્દમનસઃ = mind bent on

જરા = old age

દેહં = body

મૃત્યુઃ = death

હરતિ = takes away

દયિતં = dear

જીવિતં = life

ઇદં = this

સખે = oh, friend

-1 = not

અન્યત્ = other

છ્રેયઃ = good

જગિત = in the world

વિદુષઃ = wise

અન્યત્ર = except

તપસઃ = austerities

માને મ્લાયિનિ ખણ્ડિતે ચ વસુનિ વ્યર્થે પ્રયાતેડર્થિનિ

ક્ષીણે બન્ધુજને ગતે પરિજને નષ્ટે શનૈર્યોવને I

```
યુક્તં કેવલમેતદેવ સુધિયાં યજજહ્નુકન્યાપયઃ-
પૂતગ્રાવગિરીન્દ્રકન્દરતટીકુગ્જે નિવાસઃ કવચિત્ ॥ ૭૮॥
```

When honor declines, riches squandered away, flatterers depart, the circle of friends dwindles, attendants leave, and slowly the youth is spent, the wise have only one proper way left to follow—make a home somewhere on the side of a valley in the Himalayas, whose rocks have been made holy by the water of the Ganges.

```
માને = honor
મ્લાયિનિ = faded
ખણ્ડિતે = ruined
ચ = and
વસુનિ = wealth
વ્યર્થે = wasted
પ્રયાતે =gone
અર્થિનિ = favors
ક્ષીણે = dwindled
બન્ધૂજને = friends
ગતે = departed
પરિજને = dependents
નષ્ટે = destroyed
શનૈઃ = slowly
યૌવને = youth
યુક્તં = proper
સુધિયાં = wise
યત્ = which
જિલ્લકન્યા = Ganga river (daughter of Janhu)
પયઃ = water
પુતગ્રાવ = purified
ગિરીન્દ્ર = chief among mountains (Himalaya)
કન્દર = valley
```

તટી = on the side

```
કુઝ્જે = grove
નિવાસઃ = shelter
ક્વચિત્ = somewhere
રમ્યાશ્ચન્દ્રમરીચયસ્તૃણવતી રમ્યા વનાન્તઃસ્થલી
રમ્યં સાધુસમાગમાગતસુખં કાવ્યેષુ રમ્યાઃ કથાઃ I
કોપોપાહિતબાષ્યબિન્દુતરલં રમ્યં પ્રિયાયા મુખં
સર્વં રમ્યમનિત્યતામુપગતે ચિત્તે ન કિચ્ચિત્પૃનઃ II ૭૯ II
```

Enchanting are the moonbeams and the verdant outskirts of the forest; delightful is the company of the wise, and the poetry of stories; charming is the beloved's face gleaming in tears of indignation; all is fascinating, except when the mind realises the transience of it all.

```
રમ્યાઃ = delightful
ચન્દ્ર = moon
મરીચયઃ = rays
તુણવતી = grassy plots
રમ્યા = delightful
વનાન્તઃસ્થલી = in the forests
રમ્યં = delightful
સાધુ = saint
સમાગમાગત = company of
સૂખં = joy
કાવ્યેષુ = in poetry
રમ્યાઃ = delightful
કથાઃ = stories
કોપ = anger
ઉપાહિત = covered
બાષ્ય = water (tears)
બિન્દુ = drops
તરલં = swimming
```

પ્રિયાયા = of the beloved

રમ્યં = delightful

```
મુખં = face
સર્વં = all
રમ્યં = delightful
અનિત્યતાં = evanescent
ઉપગતે = gone
ચિત્તે = in the mind
ન = not
કિગ્ચિત્ = nothing
પુનઃ = again
રમ્યં હર્મ્યતલં ન કિં વસતયે શ્રાવ્યં ન ગેયાદિકં
કિં વા પ્રાણસમાસમાગમસુખં નૈવાધિકપ્રીતયે |
કિંતુ ભ્રાન્તપત્ડ્ગપક્ષપવનવ્યાલોલદીપાક્રુર-
ચ્છાયાચગ્ચલમાકલય્ય સકલં સન્તો વનાન્તં ગતાઃ || ૮૦ ||
```

Living in a palace is pleasant, is it not? Or listening to music with its accompaniments? or the company of women, as dear as life? But wise persons have taken to forest life, having realised that these are as fickle as the shadow of a flickering flame on the fluttering wings of a delirious moth.

```
રમ્યં = pleasurable

હર્મ્યતલં = palace

ન = not

ક્રિં = is it

વસતચે = to live

શ્રાવ્યં = pleasant to listen to

ન = not

ગેયાદિકે = music with accompaniments

ક્રિં = is it

વા = or

પ્રાણ = life

સમાસમાગમસુખં = joy of woan's company

ન = no
```

```
એવ = in fact
અધિક = much
પ્રીતયે = pleasing
કિંતુ = but
ભ્રાન્ત = hovering
પતડ્ગ = moth
પક્ષ = wing
પવન = wind
વ્યાલોલ = shaken
દીપાકુરત્ = flame of a lamp
છાયા = shadow
ચગ્ચલં = unstable
આકલય્ય = having understood
સકલં = all
સન્ત: = wise ones
વનાન્તં = to the forest
ગતાઃ = gone
શિવાર્ચનમ્ 1
આસંસારાત્ત્રિભુવનમિદં ચિન્વતાં તાત તાદૃ-
ડુનૈવાસ્માકં નયનપદવીં શ્રોત્રમાર્ગ ગતો વા 1
યોડયં ધત્તે વિષયકરિણીગાઢગુઢાભિમાન-
ક્ષીબસ્યાન્તઃકરણકરિણઃ સંયમાનાયલીલામ્ II ૮૧ II
```

9 Worship of Shiva

My son! Since creation, in our search in all the three worlds, we have not seen nor heard anything that can act like a trap to control the mind, deeply and inexplicably infatuated with sensuality, like an elephant wildly excited by the female elephant.

શિવાર્ચનં = worship of Shiva આસંસારાત્ = from the very beginning of creation ત્રિભુવનં = three worlds ઇદં = this

```
ચિન્વતાં = searching
તાત = oh dear!
તાદ્ક = like that
-1 = not
એવ =even
અસ્માર્ક = our
નયનપદવીં = in sight
શ્રોત્રમાર્ગ = in hearing
ગતઃ = gone
q_{\perp} = or
યઃ = who
અયં = this
धत्ते = gives
વિષયકરિણી = arousing sensuality
ગાઢગૂઢ = mysterious, and deep
અભિમાન = pride
ક્ષીબસ્ય = enraged
અન્તઃકરણકરિણઃ = infatuating
સંયમ = control
આનાય = elephant trap
લીલાં = play
યદેતત્સ્વચ્છન્દં વિહરણમકાર્પણ્યમશનં
સહાર્યેઃ સંવાસઃ શ્રુતમુપશમૈકવ્રતફલમ્ ।
મનો મન્દસ્પન્દં બહિરપિ ચિરસ્યાપિ વિમૃશન્
ન જાને કરચૈષ પરિણતિરુદારસ્ય તપસઃ ॥ ૮૨॥
```

The vows of roaming freely, eating pure food, associating with holy persons, and cultivating spiritual wisdom, yields only the fruit of a peaceful mind. Even after prolonged contemplation, I fail to understand that such lofty austerities can control the mind and lead it to peace.

યત્ = which એતત્ = this

```
સ્વચ્છન્દં = one's own free will
વિહરણં = wandering
અકાર્પણ્યં = without meanness
અશનં = eating
સહ = with
આર્ચેઃ = holy
સંવાસઃ = company
શ્રુતં = vedic wisdom
ઉપશમ = cessation of worries
એકવત = sole vow
કલં = result
મનઃ = mind
મન્દસ્પનં. = restrained
બહિઃ = external
અપિ = also
ચિરસ્ય = long time
અપિ = also
વિમૃશન્ = thoughtfully
-1 = not
જાને = know
કસ્ય = whose
એષ = this
પરિણતિઃ = cosummation
ઉદારસ્ય = noble
તપસ: = austerities
```

જીર્ણા એવ મનોરથાશ્ચ હૃદયે યાતં ચ તદ્યૌવનં હન્તાડ્ગેષુ ગુણાશ્ચ વન્ધ્યફલતાં યાતા ગુણફૌર્વિના I કિં યુક્તં સહસાભ્યુપૈતિ બલવાન્કાલઃ કૃતાન્તોડક્ષમી હા જ્ઞાતં મદનાન્તકાડ્ધ્રિયુગલં મુક્ત્વાસ્તિ નાન્યા ગતિઃ II ૮૩ II

The fantasies of the heart are exhausted; youth has also left the body. Alas! Virtues have proven barren for lack of discriminating admirers. The mighty, unforgiving, all-consuming Death is gathering speed. What is the proper action? Alas! there is no way other than to surrender oneself at the feet if Shiva.

જીર્ણા = worn out

એવ = verily

મનોરથાઃ = fantasies

ચ = and

હૃદયે = in the heart

યાતં = gone

ચ = and

તત્ = that

યૌવનં = youth

હન્ત = alas!

અડ્ગેષુ = in the body

ગુણાઃ = virtues

ચ = and

વન્ધ્ય = barren

ફલતાં = fruit

યાતા = gone

ગુણફ્રૈઃ = those who appreciate virtue

વિના = without

€ = what

યુક્તં = proper

સહસા = fast

અભ્યુપૈતિ = coming near

બલવાન્ = powerful

કાલઃ = time

કૃતાન્તઃ = death

અક્ષમી = relentless

હા = alas!

ફ્રાતં = known

મદન = Cupid

```
અન્તક = destroyer
અડ્રિ = foot
યુગલં = pair
મુક્ત્વા = freeing
અસ્તિ = is
ન = not
અન્યા = other
ગતિઃ = way .83..
મહેશ્વરે વા જગતામધીશ્વરે
જનાર્દને વા જગદન્તરાત્મનિ !
ન વસ્તુભેદપ્રતિપત્તિરસ્તિ મે
તથાપિ ભક્તિસ્તરુણેન્દુશેખરે !! ૮૪!!
```

Between the great Lord of the universe, Shiva, and the innermost Self of the universe, Vishnu, there is no difference for me. However, my devotion is to Shiva, holding the crescent moon on His head.

```
મહેશ્વરે = Shiva
વા = or
જગતાં = of the universe
અધીશ્વરે = Lord
જનાર્દને = Vishnu
વા = or
જગત્ = universe
અન્તરાત્મિન = innermost soul
ન = not
વસ્તુભેદ = essential difference
પ્રતિપત્તિઃ = admission
અસ્તિ = is
મે = my
તથાપિ = still
```

ભક્તિઃ = devotion

```
તરુણેન્દુ = crescent moon
શેખરે = on the crown
સ્કુરત્સ્ફારજ્યોત્સ્નાધવલિતતલે ક્વાપિ પુલિને
સુખાસીનાઃ શાન્તધ્વનિષુ રજનીષુ દ્યુસરિતઃ I
ભવાભોગોદ્ધિગ્નાઃ શિવ શિવ શિવેત્યુચ્ચવચસઃ
કદા યાસ્યામોડન્તર્ગતબહુલબાષ્પાકુલદશામ્ II ૮૫ II
```

Sitting peacefully on the banks of the celestial river, in the bright scattered glow of the moonlight, when silence pervades the nights, distressed by the thoughts of birth and death, when shall we roar the names of Shiva, and reach the state of holding back tears of ecstasy? સ્ફરત્સ્ફાર = bright diffused જ્યોત્સ્ના = moonlight ધવલિતતલે = white glow ક્વાપિ = somewhere પલિને = banks સુખાસીનાઃ = seated happily શાન્તધ્વનિષુ = soundless silence રજનીષુ = at night દ્યસરિતઃ = heavenly river ભવાભોગ = miseries of birth and death ઉદ્ભિગાઃ = fearful શિવ શિવ શિવ = repeatedly calling Shiva ઇતિ = thus ઉચ્ચ = lond વચસઃ = voice \$EL = whenયાસ્યામઃ = attain અન્તર્ગત = internal

બહુલ = copious બાષ્ય = tears આકુલ = ecstasy

```
દશાં = condition
```

```
વિતીર્ણે સર્વસ્વે તરુણકરુણાપૂર્ણહૃદયાઃ
સ્મરન્તઃ સંસારે વિગુણપરિણામાં વિધિગતિમ્ I
વયં પુણ્યારણ્યે પરિણતશરચ્ચન્દ્રકિરણાઃ
ત્રિયામા નેષ્યામો હરચરણચિન્તૈકશરણાઃ II ૮૬ II
```

Forsaking all, with the heart full of the most tender compassion, recalling the sorrowful fate, let us spend the nights in holy forests, in the glow of the autumnal moonbeams, meditating on Siva's feet, our sole shelter.

```
વિતીર્ણે = giving away
```

સર્વસ્વે = all

તરુણ =tender

કરુણા = compassion

પૂર્ણ = filled with

હૃદયાઃ = heart

સ્મરન્તઃ = remembering

સંસારે = cycles of creation and dissolution

વિગુણ = undesirable

પરિણામાં = effects

વિધિગતિં = destiny

વયં = we

પુણ્ય = holy

અરણ્યે = forest

પરિણત = full

શરત્ = autumnal

ચન્દ્ર = moon

કિરણાઃ = rays/beams

ત્રિયામા = nights

નેષ્યામઃ = spend

હર = Shiva

ચરણ = feet

ચિન્તા = meditation

```
એક = only
શરણાઃ = refuge
કદા વારાણસ્થામમરતિટનીરોધિસ વસન્
વસાનઃ કૌપીનં શિરસિ નિદધાનોડગ્જલિપુટમ્ !
અયે ગૌરીનાથ ત્રિપુરહરશમ્ભો ત્રિનયન
પ્રસીદેતિ ક્રોશિત્રિમિષમિવ નેષ્યામિ દિવસાન્ !! ૮૭!!
```

When shall I spend my momentary life on the banks of the heavenly river in Varanasi, wearing just a loin-cloth, holding my folded hands over my head, and weeping loudly, Oh! Lord of Gauri! Conqueror of the demon Tripura! Ever auspicious and having the third eye (of the Supreme Light)! Have compassion on me! કદા = when વારાણસ્થાં = in Varanasi અમરતિટનીરોધસિ = on the banks of the celestial river વસન્ = stay વસાનઃ = dress કૌપીનં = loin cloth શિરસિ = on the head નિદધાનઃ = raised અગ્જલિપુટં = folded hands અયે = oh! ગૌરીનાથ = Shiva (husband of Gauri) ત્રિપુરહર = slayer of Tripura શમ્ભો = giver of supreme good ત્રિનયન = with three eyes પ્રસીદ = have mercy ઇતિ = thus ક્રોશન્ = crying નિમિષં = a moment

ઇવ = as if નેષ્યામિ = spend

```
દિવસાન્ = days
સ્નાત્વા ગાડ્ગૈ: પયોભિ: શુચિકુસુમફલૈરર્ચયિત્વા વિભો ત્વાં
ધ્યેયે ધ્યાનં નિવેશ્ય ક્ષિતિધરકુહરગ્રાવપર્યકુમૂલે !
આત્મારામ: ફલાશી ગુરુવચનરતસ્ત્વતપ્રસાદાત્સ્મરારે
દુઃખં મોક્ષ્યે કદાહં સમકરચરણે પુંસિ સેવાસમુત્થમ્ ॥ ८८॥
```

After bathing in the waters of the Ganga, worshipping you with the choicest fruits and flowers, with my mind meditating on you, seated on a bed of stone in a mountain-cave, enjoying the bliss of the Self, surviving on fruits, joyfully engrossed in the spiritual preceptor's instructions, Oh! Cupid's Enemy! when will you free me with your grace, from the sorrow of having served the rich?

```
સ્નાત્વા = after bathing
ગાડગૈઃ = by Ganges
```

પયોભિઃ = waters

શચિ = pure

કુસ્મ = flowers

ફલૈઃ = fruits

અર્ચયિત્વા = offering

વિભો = o Lord!

ત્વાં = to you

ધ્યેયે = the object of meditation

ધ્યાનં = mind

નિવેશ્ય = concentrating

ક્ષિતિધર = mountain

કુહર = cave

ત્રાવ = stony

પર્યકુમૂલે = by the bed

આત્મારામઃ = blissful in the Self

ફલાશી = eating fruits

ગુરુ = teacher

વચન = words

```
રતઃ = devoted to
ત્વત્ = your
પ્રસાદાત્ = grace
સ્મરારે = O Thou Enemy of Cupid!
દુઃખં = sorrow
મોક્યે = freedom
કદા = when
અહં = I
સ = with
મકર = shark
ચરણે = feet [ a shark on the feet (sign of uncommon
prosperity)]
પુંસિ = man
સેવા = service
સમૃત્થં = released
એકાકી નિઃસ્પૃહઃ શાન્તઃ પાણિપાત્રો દિગમ્બરઃ I
કદા શમ્ભો ભવિષ્યામિ કર્મનિર્મૂલનક્ષમઃ ॥ ૮૯॥
When shall I be free from the roots of action, leading a life of solitude,
dispassion, serenity, with my hands serving as a bowl, and the sky for clothing?
એકાકી = alone
નિઃસ્પૃહઃ = free from desire
શાન્તઃ = peaceful
પાણિ = hand
પાત્રઃ = vessel
દિગમ્બર: = naked
શમ્ભો = O Shiva!
ભવિષ્યામિ = will become
કર્મ = action
નિર્મૂલન = root out
ક્ષમ: = capable
```

પાણિં પાત્રયતાં નિસર્ગશુચિના ભૈક્ષેણ સંતુષ્યતાં યત્ર ક્વાપિ નિષીદતાં બહુતૃણં વિશ્વં મુહુઃ પશ્યતામ્ ॥ અત્યાગીડપિ તનોરખણ્ડપરમાનન્દાવબોધસ્પૃશાં અધ્વા કોડપિ શિવપ્રસાદસુલભઃ સમ્પત્સ્યતે યોગિનામ્ ॥ ૯૦॥

Using the hands as a bowl, contented with the naturally pure food from alms, resting in any place, constantly viewing the world to be worth no more than a blade of grass, experiencing uninterrupted supreme joy even before the body falls, for such aspirants alone the grace of Shiva makes the path of liberation easy of attainment.

પાણિં = hand

પાત્રયતાં = used like a vessel

નિસર્ગ = nature

શચિના = pure

ભૈક્ષેણ = by begging alms

સંતુષ્યતાં = contented

યત્ર = where

ક્વાપિ = anywhere

નિષીદતાં = resting

બહુતૃણં = almost a blade of grass

વિશ્વં = world

મહઃ = constantly

પશ્યતાં = seeing

અત્યાગે = giving up

અપિ = even

તનોઃ = of the body

અખણ્ડ = uninterrupted

પરમ = supreme

અનન્દ = bliss

અવબોધસ્પૃશાં = knowledge

અધ્વા = path

કઃ = who

```
અપિ = even
શિવપ્રસાદ = grace of Shiva
સુલભઃ = easy
સમ્પત્સ્થતે = attain
યોગિનાં = of vogis
અવધૂતચર્યા I
કૌપીનં શતખણ્ડજર્જરતરં કન્થા પુનસ્તાદૃશી
નૈશ્ચિત્ત્યં નિરપેક્ષભૈક્ષમશનં નિદ્રા શ્મશાને વને 1
સ્વાતન્ત્ર્યેણ નિરફુશં વિહરણં સ્વાન્તં પ્રશાન્તં સદા
સ્થૈર્ય યોગમહોત્સવેડિપ ચ યદિ ત્રૈલોક્યરાજ્યેન કિમ્ ॥ ૯૧॥
```

The Way of Life of a Self-Realised Ascetic: Wearing a loin-cloth worn-out and tattered into a hundred rags, with a wrap-around in similar condition, free from anxiety, eating food from alms begged without any expectations, sleeping in a forest or a cremation-ground, roaming freely without hindrance, ever indrawn and calm, and also established in the great joy of Divine union, ——-for such a one even sovereignty of the three worlds is beneath comparison. અવધૂત = a self-realised ascetic with the highest spiritual freedom ચર્યા = the way of life

કૌપીનં = loin cloth

શત = hundred

ખણ્ડ = torn

જર્જરતરં = much worn out

કન્થા = rag

પુનઃ = again

તાફશી = of the same condition

નૈશ્ચિન્ત્યં = free from all diturbing thoughts

નિરપેક્ષ = without expectation

ભૈક્ષં = food got by begging

અશનં = eating

નિદ્રા = sleep

```
શ્મશાને = in a cremation ground
વને = in a forest
સ્વાતન્ત્ર્યેણ = freely
નિરકુશં = without hindrance
વિહરણં = wandering
સ્વાન્તં = one's mind
પ્રશાન્તં = very peaceful
સદા = always
સ્થૈર્ય = steadfastness
યોગ = yoga
મહોત્સવે = festive joy
અપિ = also
\mathbf{a} = and
યૃદિ = when
ત્રૈલોક્ય = three worlds
રાજ્યેન = by sovereignty
\mathcal{L} = \mathbf{what}
બ્રહમાણ્ડં મણ્ડલીમાત્રં કિં લોભાય મનસ્વિનઃ I
શફરીસ્ફરિતેનાબ્ધિઃ ક્ષુબ્ધો ન ખલુ જાયતે ॥ ૯૨॥
Will the wise ones show greed for this universe, which is but a mere mirage?
Indeed, the ocean is not agitated by the movements of a fish!
બ્રહ્માણ્ડં = universe
મણ્ડલી = reflection
ਮਾਨਾਂ = mere
\mathcal{L} = \mathbf{what}
લોભાય = for greed
મનસ્વિનઃ = wise
શકરી = a small fish
સ્કૃરિતેન = by movement
અબ્ધિઃ = ocean
```

ક્ષુબ્ધઃ = agitated

```
ન = not
ખલુ = indeed
જાયતે = become
માતર્લક્ષ્મિ ભજસ્વ કંચિદપરં મત્કાક્ષિણી મા સ્મ ભૂઃ
ભોગેષુ સ્મૃહયાલવસ્તવ વશે કા નિઃસ્મૃહાણામસિ !
સદ્યઃસ્યૂતપલાશપત્રપુટિકાપાત્રે પવિત્રીકૃતૈ-
ભિંક્ષાવસ્ત્(ભિરેવ સમ્પ્રતિ વયં વૃત્તિં સમીહામહે !! ૯૩ !!
```

Oh Mother LakShmi! devote yourself to someone else! Do not long for me! Those who covet pleasures are under your sway; what are you to us who are dispassionate? Now, we want to subsist on alms gathered and purified in a bowl instantly made from the leaves of Palasa tree.

```
માતઃ = mother
લક્ષ્મ = O Laxmi!
ભજસ્વ = serve
કંચિત્ = someone
અપરં = else
મત્ = me
કાહ્નિણી = long for
Hl = do not
સ્મ = indeed
ભુઃ = be
ભોગેષુ = in enjoyments
સ્પૃહયાલવઃ = desiring
તવ = your
વશે = captive
\mathfrak{sl} = \mathbf{what}
નિઃસ્પૃહાણાં = free from desires
અસિ = are
સદ્યઃ = immediately
સ્યૂત = put together
```

પલાશ = palAsha

```
પત્ર = leaf
પુટિકા = ??
પાત્રે = vessel
પવિત્રીકૃતૈઃ = sanctified
ભિક્ષાવસ્તુભિઃ = articles obtained by begging
એવ = only
સમ્પ્રતિ = in the right way
વયં = we
વૃત્તિં = attitude
સમીહામહે = wish
મહાશય્યા પૃથ્વી વિપુલમુપધાનં ભુજલતા
વિતાનં ચાકાશં વ્યજનમનુકૂલોડયમનિલઃ !
શરચ્ચન્દ્રો દીપો વિરતિવનિતાસ્ડ્ગમુદિતઃ
સુખી શાન્તઃ શેતે મુનિરતનુભૃતિનૃપ ઇવ ॥ ૯૪॥
```

With the earth for a bed, the arms for a large pillow, the sky for a roof, the gentle breeze for a fan, the autumnal moon for a lamp, renunciation as conjugal bliss, the sage sleeps in contentment and tranquillity, like a sovereign of immense glory.

```
મહા = great
શય્યા = bed
પૃથ્વી = earth
વિપુલં = ample
ઉપધાનં = pillow
ભુજલતા = arms
વિતાનં = canopy
ચ = and
આકાશં = sky
વ્યજનં = fan
અનુકૂલઃ = pleasant
અયં = this
```

અનિલઃ = breeze

```
શરત્ = autumn
ચન્દ્રઃ = moon
દીપઃ = light
વિરતિ = abnegation
વનિતા = wife
સડ્ગ = company
મુદિતઃ = elevated (rejoicing)
સુખી = blissful
શાન્તઃ = peaceful
શેતે = sleeps
મુનિ: = sage
અતન્ = not small (undiminished)
ભૂતિઃ = glory
નુપ = king
ઇવ = as if
ભિક્ષાશી જનમધ્યસડ્ગરહિતઃ સ્વાયત્તચેષ્ટઃ સદા
હાનાદાનવિરક્તમાર્ગનિરતઃ કશ્ચિત્તપસ્વી સ્થિતઃ I
રથ્યાકીર્ણવિશીર્ણજીર્ણવસનઃ સમ્પ્રાપ્તકન્થાસનો
નિર્માનો નિરહંકૃતિઃ શમસુખાભોગૈકબદ્ધસ્પૃહઃ ॥ ૯૫॥
Living on alms, unattached to the company of people, ever acting with
total freedom, devoted to the path of dispassion towards the exchange
of wealth, such a one is a true ascetic. Wearing worn-out rags thrown
in the streets, using a blanket received by chance for a seat, without
pride or selfishness, the ascetic wishes solely for
the joy of the controlled mind.
ભિક્ષાશી = eating alms
```

જનમધ્ય = society

સદા = always

સડ્ગરહિતઃ = unattached

હાનાદાન = give and take

स्वायत्त्रशेष्टः = free in actions (independent)

```
વિરક્ત = indifferent
માર્ગ = path
નિસ્તઃ = pursuing
કશ્ચિત્ = who but
તપસ્વી = engaged in austerities
સ્થિતઃ = living
રથ્યા = in the streets
કીર્ણ = thrown away
વિશીર્ણ = shattered
જાર્ણ = worn out
વસનઃ = garment
સમ્પ્રાપ્ત = gotten by chance
કન્થ = blanket
આસનઃ = seat
નિર્માનઃ = without pride
નિરહંકૃતિઃ = without egoism
શમ = self-control
સુખાભોગ = enjoying the happiness
એકબધ્દ = bound by only one
સ્પૃહ: = desiring
ચણ્ડાલઃ કિમયં દ્વિજાતિરથવા શુદ્રોડથ કિં તાપસઃ
કિં વા તત્ત્વવિવેકપેશલમતિર્યોગીશ્વરઃ કોડપિ કિમ્ I
ઇત્યુત્પન્નવિકલ્પજલ્પમુખરૈરાભાષ્યમાણા જનૈઃ
ન ક્રુદ્ધાઃ પથિ નૈવ તૃષ્ટમનસો યાન્તિ સ્વયં યોગિનઃ ॥ ૯૬॥
Is this person an outcaste? or a twice-born? or a shudra? or an
ascetic? or else some master yogi with the mind filled with philosophical
discernment? When people address the ascetic thus, doubting and debating
garrulously, the Yogis themselves walk awy, neither angry nor pleased.
ચણ્ડાલઃ = outcaste
```

ર્હિ = what અર્ય = this

ব্লৈজারি: = twice-born (initiated in scriptures) અથવા = or શુદ્ધઃ = servant અથ = thus $\mathcal{L} = \mathbf{what}$ તાપસઃ = ascetic $(\mathbf{S}' = \mathbf{what})$ ql = orतत्त्व = truth વિવેક = discrimination પેશલ = expert મતિઃ = mind યોગીશ્વરઃ = supreme yogi કઃ = who અપિ = also (3) = what ઇતિ = thus ઉત્પન્ન = arising વિકલ્પ = doubt જલ્પ = argumentative મુખરૈઃ = garrulously આભાષ્યમાણા = accosted જનૈઃ = by people કુધ્દ્રાઃ = angry પથિ = on the way +1 = notએવ = only તુષ્ટ = pleased મનસઃ = mind યાન્તિ = go

સ્વયં = own way યોગિનઃ = yogis

હિંસાશૂન્યમયત્નલભ્યમશનં ધાત્રા મરુત્કલ્પિતં વ્યાલાનાં પશવસ્તૃણાહ્નુરભુજસ્તુષ્ટાઃ સ્થલીશાયિનઃ l સંસારાર્ણવલડ્ઘનક્ષમિયાં વૃત્તિઃ કૃતા સા નૃણાં તામન્વેષયતાં પ્રયાન્તિ સતતં સર્વે સમાપ્તિં ગુણાઃ ll ૯૭ ll

The creator has provided for serpents air as food, got without violence or effort. Beasts are satisfied with eating sprouting grass and laying on the ground. Likewise, for people intellectually able enough to cross the sea of birth-death cycles, some such means of living has been created. Those who seek this are able to bring to final cessation the play of their natural attributes.

હિંસાશૂન્યં = without killing

અયત = without effort

લભ્યં = obtainable

અશનં = for eating

ધાત્રા = by the Creator

મરુત્ = air

કલ્પિતં = provided

વ્યાલાનાં = for serpents

પશવઃ = beasts

તૃણ = grass

અકુરભુજઃ = feeding on sprouts

તુષ્ટાઃ = contented

સ્થલીશાયિનઃ = lying on ground

સંસાર = transmigratory life

અર્ણવ = ocean

अर्धनक्षम = capable to cross over

ધિયાં = intelligence

वृत्तिः = inclined to

ફતા = made

સા = that

```
નૃણાં = of people

તાં = to them

અન્વેષયતાં = seeking

પ્રયાન્તિ = go

સતતં = constantly

સર્વે = all

સમાપ્તિં = ending

ગુણાઃ = qualities (inertia, activity, and understanding)

ગડ્ગાતીરે હિમગિરિશિલાબદ્ધપદ્માસનસ્ય

બ્રહ્મધ્યાનાભ્યસનવિધિના યોગનિદ્રાં ગતસ્ય !

હિં તૈભવ્યં મમ સુદિવસૈર્યત્ર તે નિર્વિશક્ષાઃ

કહ્ડ્યન્તે જરઠહરિણાઃ સ્વાડ્ગમડ્ગે મદીયે !! ૯૮ !!
```

Seated in the lotus-posture on a stone in the Himalayas on the banks of the Ganga,; attaining yogic sleep by the practice of meditation on the Supreme Reality; with deer, old with age and free from fear, caressing their bodies against mine——- will such fortune come to me? ગડુગાતીરે = on the banks of river Ganges હિમગિરિ = Himalayas શિલા = stone બહ્ય = bound/sitting પદ્માસનસ્ય = lotus posture બ્રહ્મ = transcendent truth ધ્યાન = meditation અભ્યસન = practice વિધિના = in the prascribed manner યોગનિદ્રાં = Samadhi (with consciousness of the external world lost) ગતસ્ય = going/falling $\mathfrak{L} = \mathbf{what}$ तैः = by them ભાવ્યં = resulting from **ਮਮ** = my

```
સુદિવસૈઃ = happy days
યત્ર = where
તે = they
નિર્વિશકુઃ = fearless
કણ્ડ્રયન્તે = rub
જરઠહરિણાઃ = old deer
સ્વાડ્ગં = own bodies
અડ્ગે = body
મદીયે = my
પાણિઃ પાત્રં પવિત્રં ભ્રમણપરિગતં ભૈક્ષમક્ષય્યમત્રં
વિસ્તીર્ણ વસ્ત્રમાશાદશકમચપલં તલ્પમસ્વલ્પમુર્વી !
યેષાં નિઃસડ્ગતાડ્ગીકરણપરિણતસ્વાન્તસંતોષિણસ્તે
ધન્યાઃ સંન્યસ્તદૈન્યવ્યતિકરનિકરાઃ કર્મ નિર્મુલયન્તિ !! ૯૯ !!
```

The hands serving as a sacred bowl, subsisting on the never-dwindling alms obtained while roaming, the vast expanse of the sky serving as a dress, and the earth for a stable, spacious bed—people with such dispassion are blessed indeed, for they have renounced the poverty of attitude seeking mundane pleasures and thus giving up worldly contacts, and inwardly contented in heart fulfilled by accepting solitude, and thus able to uproot all actions (the roots of future rebirths and deaths).

```
પાણિઃ = hand
પાત્રં = vessel
પવિત્રં = pure
ભ્રમણ = wandering
પરિગતં = obtained
ભૈક્ષ = alms
અક્ષય્યં = never running short
અત્રં = food
વિસ્તીર્ણં = ample
વસ્ત્રં = cloth
```

આશા = space

```
દશકે = ten directions
અચપલં = fixed
તલ્પં = bed
અસ્વલ્પં = spacious
ઉર્વી = wide earth
યેષાં = whose
નિઃસડ્ગત = without associating
અડ્ગીકરણ = absorb
પરિણત = matured
સ્વાન્ત = inwardly
સંતોષિણ: = blissful
\hat{d} = thev
ધન્યાઃ = blessed
સંન્યસ્ત = forsaking
દૈન્ય = deprivation
વ્યતિકર = contact
નિકરાઃ = best of objects
કર્મ = actions
નિર્મુલયન્તિ = root out
માતર્મેદિનિ તાત મારુત સખે તેજઃ સુબન્ધો જલ
ભ્રાતર્વ્યોમ નિબદ્ધ એવ ભવતામન્ત્યઃ પ્રણામાગ્જલિઃ I
યુષ્મત્સડ્ગવશોપજાતસુકૃતસ્ફારસ્ફરન્નિર્મલ-
જ્ઞાનાપાસ્તસમસ્તમોહમહિમા લીયે પરબ્રહ્મણિ II ૧૦૦ II
```

Oh Mother Earth! Oh Wind, my Father! Oh Fire, my friend! Oh Water, my good relative! Oh Sky, my Brother! With clasped hands this is my concluding salutations to you! My association with you all resulted in an accumulation of scintillating merits, culminating in abundance of pure knowledge, which helped me overcome the marvellous sway of Unreality! May I now unite with the Transcendent Truth! Hut:=O Mother HEA=Earth

તાત = O Father

મારુત = Wind

સખે = O Friend

તેજઃ = Fire

સુબન્ધઃ = O my good relative

જલ = Water

ભ્રાતઃ = O Brother

વ્યોમ = Sky

નિબધ્દુ = tied to

એવ = only

ભવતાં = with you all

અન્ત્યઃ = last

પ્રણામ = salutations

અગ્જિલઃ = clasped hands

યુષ્મત્ = with you all

સડ્ગવશ = association with

ઉપજાત = developed

સુકૃત = good deeds, merits

સ્ફાર = wide

સ્કૃરત્ = trembling, resplendent

નિર્મલ = without blemish, pure

ફ્રાાન = knowledge

અપાસ્ત = discard

સમસ્ત = all

મોહ = delusion

મહિમા = wondrous power

લીયે = merge

પરબ્રહ્મણિ = in the Transcendent Reality

ઇતિ ભર્તુહરિવિરચિતં વૈરાગ્યશતકં સમ્પૂર્ણમ્ !

Encoded and Translated by Sunder hattangadi

Proofread by Sunder Hattangadi, P R Iyer,

kalyana krrit kalyanakrrit at gmail.com

>∘⊘∘<

Vairagya Shatakam with Translation pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

